suplimentul ***Oberliht***
http://oberliht.com
octombrie-decembrie 2010

proiectul
CHIOŞC

Introducere în *Scena Culturii Independente* din Moldova

Scena Culturii Independente din Moldova este un fenomen relativ nou şi de foarte puțin timp acest fenomen e consemnat ca atare. Trebuie menționat că termenul dat îşi schimbă semnificația în dependență de contextul în care e folosit şi faptul că circulă diferite interpretări ale acestuia. În Moldova, *Cultura Independentă* poate fi văzută ca o cultură care s-a format independent de mainstream-ul cultural, într-un mod auto-organizat şi, în mare, cu ajutorul unor mijloace proprii (urmând unor modele reprezentative pentru societatea civilă) şi, care, într-un mod critic, se raportează la realitatea politică, istorică şi socială care a marcat Moldova de-a lungul ultimelor două decenii.

În realitate *scena* în sine e fragmentată şi are prea puține puncte comune, care ar uni actorii între ei. Chiar dacă majoritatea dintre asociații îşi desfăşoară activitatea în capitală, din punct de vedere geografic, ele sunt împrăştiate prin tot Chişinăul şi este dificil să identifici căi comune unde aceste inițiative se întîlnesc. Majoritatea nici nu au o locație permanentă (folosindu-se de internet pentru a-şi promova activitățile), iar altele dacă o au, aceasta e destul de inaccesibilă fiind ascunsă pe la periferii sau prin subsoluri. Reieşind din aceste condiții, atunci când e prezentat un eveniment sau un proiect, majoritatea dintre noi îl raportează la o organizație sau inițiativă anumită şi ne este greu să percepem activitatea în ansamblu a diferitor organizații de artă şi cultură active în Moldova sau în Chişinău.
Cu toate acestea, *scena*, aşa mică cum e acum, trebuie percepută ca un fenomen activ în formare, acoperind principalele domenii artistice cum ar fi muzica, teatrul, dansul contemporan, filmul şi animația, artele vizuale, arhitectura, literatura şi altele. Aceasta oferă un program alternativ principalelor instituții culturale din Moldova şi reuşeşte să rămână conectată la tabloul

Introduction to the *Independent Culture Scene* in Moldova

The *Independent Culture Scene* in Moldova is a relatively new phenomenon and it is very recently since it is referred to as such. It should be said that from one context to another this term changes its meaning and there are different interpretations of it that can circulate. In Moldova *Independent Culture* could be understood as culture that formed independently from mainstream culture, in a self-organized manner and often only with its own means (following some models representative for civil society), and that critically deals with the political, historical and social reality that marked Moldova during the last two decades.

The reality is that the *scene* itself is quite dispersed and has not many common points that would connect the actors with each other. Even if most of them are active in the capital city, geographically all these associations and initiatives are scattered through whole Chisinau and sometimes it is difficult to trace any common routes of movements among them. Most of them don't even have a permanent space (making use of Internet in order to share their activities), and others, if they do, seem to be quite inaccessible being hidden under the ground or on the periphery.
Due to these facts, when presenting an event or project, most of us think of particular organization or initiative, and have the difficulty to perceive on the whole the activity of different independent arts & culture organizations active in Moldova, particularly in Chisinau.
However, the scene, as small as it is now, should be perceived as an active phenomenon in formation, covering the main artistic fields like music, theater, and contemporary dance, film, including animation films, visual arts, architecture, literature and others. It definitively provides an alternative cultural offer to the mainstream institutions in Moldova, and manages to stay connected to the regional and international culture-scape. Besides that it man-

Graffiti în spatele Casei Naționalităților, Chișinău, 2010, foto: Vladimir US

cultural regional şi internaţional. În afară de faptul că reuşeşte să reunească în jurul său diferite iniţiative mai mici, ea reuşeşte să inducă noi valori care transformă comportamentul oamenilor şi formează noi stiluri de viaţă.

Pe de altă parte trebuie să se înţeleagă că conceptul de *Scenă a Culturii Independente* poate deveni valabil doar prin şi bazându-se pe o comunitate artistică existentă şi că doar o comunitate de actori independenţi pot face scena să fie văzută ca un fenomen care e prezent în viaţa publică a oraşului şi care e recunoscut internaţional.
A identifica un grup de actori ca reprezentanţi ai *Scenei Culturii Independente*, înseamnă, în primul rând, a li se recunoaste contribuţia la dezvoltarea culturii contemporane şi a li se oferi o reprezentare politică (în calitate de actori civili), şi în al doilea rând asta ar duce la încurajarea interacţiunii şi stabilirii unor relaţii reciproce, deasemnea şi cu alte instituţii culturale, sincretismul cultural şi atingerea unui public divers. Acest fapt ar putea duce, mai târziu, la recunoaşterea lor de către instituţiile culturale de stat şi de către cei care definesc prioritităţile politicii culturale şi distribuie fondurile la nivel local, raional şi naţional.
Din această perspectivă, situaţia curentă în care se află *scena* poate fi înţeleasă ca subdezvoltată sau abia la începutul formării sale, cu o mare necesitate de a i se recunoaşte public contributia şi de a fi inclusă în procesul de dezvoltare culturală. Este foarte important ca actorii *Scenei Culturii Independente* să se organizeze mai bine şi să înceapă a iniţia campanii de influenţă şi acţiuni civice în favoarea recunoaşterii propriilor realizări.
În continuare la aceast text introductiv vor fi prezentate diferite proiecte, iniţiative şi organizaţii, care au contribuit semnificativ la formarea *Scenei Culturii Independente* din Moldova:

[Oberlist]

Unul din mecanismele care a contribuit la formarea în Moldova a unei reţele între actorii independenţi a fost crearea în 2002 a unei liste informative, care astăzi este cunoscută de abonaţi ca lista [Oberlist]. *Ea reprezintă un serviciu electronic gratuit oferit artiştilor, curatorilor, diverşilor actori culturali, managerilor culturii, iubitorilor de artă etc. din estul şi vestul europei, dar şi din Caucaz, Turcia şi alte regiuni ale lumii, oferind astfel o premiză colaborării la nivel european:* http://idash.org/mailman/listinfo/oberlist.
În contextul prezentat mai sus lista [Oberlist] a fost concepută cu două scopuri principale – pe de o parte pentru a face vizibilă scena culturală independentă şi actorii ei, şi pe de altă parte să conecteze comunitatea artistică locală cu cea internaţională. Până în acest moment lista întruneşte o comunitate extinsă pe plan internaţional de persoane interesate în peisajul cultural moldovenesc, care depăşeşte 500 de abonaţi şi care reprezintă prima şi singura reţea virtuală din Moldova. Lista [Oberlist] a început ca o comunitate a studenţilor de la Academia de Arte şi a evoluat la o platformă reprezentativă pentru multe alte iniţiative de artă şi cultură contemporană.

(va urma)

text: **Vladimir US**
traducere: **Sandu MACRINICI**

ages to gather different small initiatives around itself and induce new values that transform people's behavior and form new lifestyles.

On the other hand one should understand that the concept of *Independent Culture Scene* can become activated only through and based on an existing artistic community, and only a community of independent actors could give visibility to the *scene* as a phenomenon that is present in the public life of the city and that is recognized internationally.
To define a group of actors as representatives of *Independent Culture Scene* means first of all to give legitimacy to their existence on the level of political representation (as civil actors) and secondly to encourage interaction and networking among themselves as well as with other cultural actors, mixing different disciplines and their publics. This fact could lead later on to their recognition by state cultural establishment and those who define cultural policy priorities and distribute the funding on the local, rayon and national levels.
From this perspective the current situation in which finds itself the *scene* can be understood as underdeveloped or at its very beginning of formation, with a strong need for public recognition and inclusion. It definitively needs to better organize itself first and start to initiate lobbying campaigns and civil actions for the recognition of its own achievements.
As part of this introduction different projects, initiatives and organizations that contributed significantly to the formation of the *Independent Culture Scene* in Moldova will be presented:

[Oberlist]

One of the mechanisms that contributed to the formation in Moldova of a network among independent actors was the creation in 2002 of a mailing list, which today most of its subscribes know as *[Oberlist] mailing list – an electronic free of charge service that is offered to artists, curators, cultural producers, cultural managers, policy makers, art lovers etc. from both Eastern and Western Europe but also Caucasus, Turkey and other regions in the world thus establishing premises for future collaboration in Europe:*
http://idash.org/mailman/listinfo/oberlist.
In the context presented above [Oberlist] was conceived for two main purposes – on one hand to give visibility to the independent cultural scene and its actors and on the other to bridge the local artistic community with the international one. Up to this moment it gathers an internationally extended community of actors interested in Moldovan culture-scape that exceeds 500 subscribes and that forms the first and only virtual network for Moldova. It started as a community of art academy students and evolved into a platform representative for many other contemporary arts and culture initiatives.

(to be continued)

text: **Vladimir US**

Valea Morilor, Chişinău, 2010, foto: Vladimir US

Prezent continuu. Implicarea socioculturală şi practica artei

În discuţiile despre cultura contemporană punctul de vedere potrivit căruia muzeele se află într-o continuă schimbare, în nevoia de a se adapta la nevoile societăţii, este general acceptat. La început, muzeele au servit în egală măsură ca o platformă educaţională şi ca spaţii sofisticate menite a rafina gustul publicului, a ridica nivelul de cunoştinţe generale, a eleva spiritul vizitatorilor.[1] Această datorie morală a fost, de asemenea, în acelaşi timp afirmată şi controlată de către diferitele instituţii superioare şi puteri politico-economice.

Schimbarea de atitudine în ceea ce priveşte rolul muzeelor a venit în 1950, când s-a constat că rolul de inculcare atribuit acestor instituţii nu fusese îndeplinit: se simţea nevoia unei reforme şi a unei reorientări către interesul şi participarea comunităţii. Principala provocare consta în confruntarea sferelor politice / economice independente, distribuţiei ineficiente a fondurilor destinate artei, teoriilor şi practicilor divergente, sistemului orientat spre bani şi succes, problemei legate de lipsa spaţiilor destinate artei şi totodată lipsa abordărilor multifuncţionale. Deşi, din fericire, aceste structuri nu se suprapun decât în rare ocazii, dependenţa financiară şi re-orientarea spre succes au împins arta spre zona divertismentului, imprimându-i o estetică orientată comercial. Muzeul va putea fi astfel asemănat cu un "parc de distracţii," în timp experienţa muzeală va putea fi şi ea asimilată unor spaţii prin excelenţă comerciale (magazin muzeu, cafenea muzeu etc.)[2]. Dar acest gen de independenţă şi acest tip de structură sunt proiectate în primul rând pentru a servi turismului, şi nu nevoilor comunităţilor locale. Implicarea comunităţii nu este un lucru uşor de realizat în contextul unei structuri închise, astfel încât muzeele şi centrele de artă sunt în căutare de noi oportunităţi, spaţii, în căutare de noi modalităţi de a ieşi în stradă, în timp ce comunităţile sunt în căutare de noi forme care să vină în sprijinirea şi semi-instituţionalizarea propriilor lor obiective. Astfel, există şansa ca la interferenţa dintre iniţiativele instituţionale şi cele comunitare să poată fi create centre socio-culturale, care să practice o mai mare deschidere faţă de comunitate – fie şi prin transferarea spaţiilor – centre care vor fi întru-câtva similare centrelor de artă, asociaţiilor sau chiar squat-urilor.

Cercetarea mea se concentrează asupra mişcărilor şi strategiilor aplicate vizavi de implicarea şi dezvoltarea comunităţii în cazul unei Asociaţii de Artă (Oberliht), unei iniţiative bazate pe comunitate (squat-ul Centro 73) şi unui Centru de Artă Contemporană (M. ICA / Institutul de Artă Contemporană Miskolc). Oprindu-mă la aceste studii de caz, am căutat un răspuns la următoarele întrebări: cum pot instituţiile / organizaţiile stabili relaţii transparente, corecte, de incluziune cu toate comunităţile? Cum altfel pot fi apropiate sfera publică, cultura populară şi cultura contemporană decât prin alinierea la o estetică orientată comercial în sistemul cultural turistic?

Asociaţia Tinerilor Plasticieni din Moldova Oberliht, ca organizaţie non-guvernamentală non-profit, promovează atât gândirea creativă cât şi pe cea teoretică prin organizarea de expoziţii, proiecte, conferinţe şi ateliere de lucru. Asociaţia a fost creată în 2000 cu scopul de a sprijini şi reprezenta artiştii locali pe scenele internaţionale şi în discursul public: proiectele sunt legate de zona politică, de contextul social şi economic şi reflectă în general problemele din Moldova. Prezenţa şi implicarea comunităţii s-au dezvoltat pe două niveluri. Pe de o parte, există proiectul CHIOSC, care este o replică funcţională a unui apartament de tip socialist. Ca simbol simplificat al arhitecturii socialiste, acesta sugerează spaţiul în care se desfăşoară viaţa de zi cu zi, dar în loc de a păstra discreţia în jurul acestui spaţiu, îl expune publicului larg, utilizându-l ca platformă pentru prezentări şi evenimente culturale, pentru iniţiative artistice, colective, pentru proiecte artistice angajate social. Apartamentul este situat într-o piaţă din centrul istoric al oraşului Chişinău şi funcţionează ca un spaţiu transparent şi integrator pentru diferitele comunităţi. Pe de altă parte, există proiectul Revistei la PLIC, un proiect mediatic care apare pe suport de hârtie şi care are ca scop promovarea diferitelor proiecte culturale. Echipa Revistei la PLIC colaborează atât cu programele CHIOSC, dar, de asemenea, şi cu alte grupuri creative, servind ca o platformă diverselor publicaţii locale şi internaţionale şi punând în acelaşi timp bazele unei comunităţi virtuale, precum portalul [Oberlist].

Centro 73 este un squat din Chişinău, Republica Moldova, creat în august 2010 ca un spaţiu cultural non-comercial pentru dezvoltarea de proiecte comunitare. Acesta a fost iniţiat de localnici, care simţeau nevoia unui spaţiu cultural bazat pe comunitate, care simţeau nevoia de a-i oferi comunităţii un spaţiu al său în câmpul socio-cultural, un spaţiu în care ei să poată interacţiona, să se poată exprima liber, să poată crea reţele capabile să sprijine dezvoltarea comunităţii, un spaţiu care să funcţioneze ca un centru alternativ, autonom. În afară de concentrarea pe probleme de interes socio-politic-cultural, centrul funcţionează pe principiile care stau de obicei la baza funcţionării squat-urilor (este un spaţiu non-comercial, autonom, bazat pe principiul DIY etc.), implicându-se de asemenea în schimburi inter-culturale şi aflându-se mereu la dispoziţia comunităţii internaţionale de voluntari din Chişinău.

Institutul de Artă Contemporană Miskolc (M. ICA) este un centru de artă multi-disciplinar, care a fost înfiinţat în 2008 ca un proiect al Muzeului de Artă din Miskolc, Ungaria şi care a devenit cea mai importantă scenă a artei contemporane în regiunea Ungariei de Nord, găzduind de la înfiinţarea sa şi până astăzi numeroase experimente educaţionale şi artistice, ateliere de lucru, expoziţii, programe de cercetare, programe de rezidenţiat pentru artişti, punând bazele a numeroase reţele şi programe artistice cu substrat social. M.ICA deţine două spaţii expoziţionale, fiecare având un profil diferit: un spaţiu este pus la dispoziţia artiştilor debutanţi, fiind dedicat expoziţiilor artiştilor rezidenţi şi discuţiilor dintre artişti, curatori şi critici de artă, celălalt fiind dedicat atelierelor video, expoziţiilor de artă video şi proiecţiilor de filme. Institutul încurajează publicul larg să participe la proiecte, fiind de asemenea şi un promotor activ al implicării. Încă de la înfiinţare, acesta s-a concentrat pe stabilirea de sinergii între artă şi public: practica include organizarea de proiecte de artă publică, proiecţii, discuţii şi evenimente educaţionale şi editoriale şi construirea unei Arhive de Artă Video.

După cum observă critica de specialitate, centrele de artă şi organizaţiile au nevoie în primul rând să devină mai receptive la comunitate şi să cultive mai insistent ideea de interacţiune. Putem astfel observa renaşterea unor asemenea mişcări precum cea din Franţa anilor '60, când „ecomuzee-lor", în care rolul comunităţii locale era esenţial ca factor de primă şi ultimă responsabilitate, deveniseră foarte populare; sau precum "noua muzeologie", care trimite la "muzeele vii", despre care se presupune că produc efecte benefice asupra comunităţilor respective.

După cum se vede, avem aici trei exemple posibile de implicare a comunităţii. Diversitatea lor în termeni de nivele de interacţiune cu comunitatea îşi are parţial originea în forma instituţională sau non-instituţională. Un centru comunitar va servi un public diferit de cel servit de forma instituţională a centrului de artă; cu toate acestea, ambele tipuri de organizaţii se pot dovedi la fel de deschise şi de pregătite să servească societatea, funcţionând ca zone de contact. În general, există două trăsături specifice ce caracterizează deopotrivă institutele de artă şi centrele comunitare avute în vedere: multi-funcţionalismul şi implicarea unui public larg. După cum au subliniat sociologii, aceste organizaţii pot deveni agenţi ai reformei civice şi pot contribui la construirea identităţii comunitare, posedând puterea de a modela valorile colective. Ce au în comun aceste proiecte este faptul că ele dezvoltă noi platforme pentru acest nou tip de abordare, folosind aceste spaţii care le stau la dispoziţie sau chiar întregul oraş pentru proiecte artistice şi de cercetare socio-culturală menite a reprezenta şi servi comunitatea.[3] Se observă, de asemenea, trei alternative diferite de spaţii centralizează prezenţa acestor organizaţii. Oberliht şi-a marcat prezenţa distribuind reviste şi informaţii şi cultivând o structură deschisă pentru dezvoltarea de proiecte în oraş, la care oricine să poată participa. Centro 73 este mai ascuns, dar implicarea poate fi cu atât mai importantă: participanţii pot deveni cu uşurinţă aici organizatori de evenimente. M. ICA se foloseşte de spaţiile deja existente ale muzeelor pentru a dezvolta anumite proiecte, iniţiind totodată şi proiecte în oraş, în ideea de a construi o relaţie transparentă şi onestă cu locuitorii.

Aceste instituţii pot fi văzute ca platforme progresive: ele dezvoltă o scenă artistică dinamică şi deschisă, implicând în proiecte diferite subculturi, făcând arta contemporană mai accesibilă, încercând în acelaşi timp să reducă decalajul existent între teorie şi practică. De asemenea, se pune un accent deosebit pe integrarea comunităţii şi pe îndeplinirea funcţiei socio-culturale. Cheia funcţionării cu succes în viitor poate fi sensibilitatea socială, angajamentul civil şi educaţia civică şi mediere culturală, recunoaşterea de opţiuni, şi apropierea dintre sfera publică, cultura populară şi cultura contemporană.

text: **Szilvia NAGY**
traducere: **Cristina ISPAS**

1 Weil, S. (2002) The museum and the public, in S. Weil Making Museum Matter, Washington: Smithsonian Institution Press, 195-213
2 Sander, Katya (2004): Criticizing Institutions? The logic of Institutionaliyation in the Danjish Welfare State. http://eipcp.net/transversal
3 Witcomb, A. (2003) A place for all of us? Museums and communities, in A. Witcomb Re-imagining the Museum: Beyond the Mausoleum, London: Routledge, 79-101

Present continuous. Socio-cultural involvement and art practice

In discussions about contemporary culture it is a generally accepted view that museums are ever changing, adapting to the needs of society. At their birth, museums served as the grand educational platform and also a sophisticated place: to uplift the common taste, to raise the level of general knowledge and to elevate the spirits of its visitors.[1] This moral duty was also outlined and controlled by different superior institutions and political-economical powers.

The change in attitude came in the 1950s by the time the demands toward these institutions couldn't be fulfilled with a role of inculcation: it needed a reformation and a shift toward community interest and participation. The general challenge is to cope with the political/economic independency, the inefficient distribution of support for the art system, divided theory and practice, money- and success-oriented system, lack of art space and lack of a multifunctional approach. Luckily, these structures hardly occur simultaneously, but economic dependency, lack of a supporting structure and success-oriented alignment lead art toward entertainment, towards commercialized aesthetics. This can lead to approximating the museum to the „fun park" and fulfilling the museum experience with sites of commercialism (museum shop, café, etc.).[2] But this kind of independence and structure is basically established to serve tourism, instead of the needs of local communities. Community involvement is not easy in a closed structure, so that museums and art centres are searching for other opportunities, places, ways to go to the streets, and also communities are searching for a form to support and semi-institutionalise their aims. This way, on the borderline of institution- and community-based initiatives there is a chance to establish socio-cultural centres, to open towards the community even by shifting site, similar to the form of art centres, associations or even squats.

My research focuses on the parallel movements and strategies toward community involvement and development in the case of an Art Association (Oberliht), a community based initiative (squat Centro 73) and a Contemporary Art Centre (M.ICA/ Miskolc Institute of Contemporary Art). In these case studies I was searching for an answer to the following questions: how can institutes/organizations establish transparent, inclusive and fair relationships with all communities? How to approximate the public sphere, the popular culture and contemporary culture in other ways than turning towards a commercialized aesthetic in the system of culture-tourism?

The Moldova Young Artists Association Oberliht as a non-governmental, non-profit organization promotes both creative and theoretical thinking through exhibitions, projects, conferences, and workshops. It was initiated in 2000 to support and represent local artists in international art scenes and in the public discourse: projects are related to political, social, economical context, and reflecting to Moldovan issues. The community presence and involvement developed on two levels. On the one hand, there is the CHIOSC project, which is a functional replica of a socialist apartment. As a simplified symbol of socialist architecture, it symbolizes the site of everyday life, but instead of closed discretion it is exposed to the public as a platform for presentations and cultural events; a place for artistic initiatives, collectives, socially engaged projects to manifest through artistic ways. It is situated in a square in the historic centre of the city of Chişinău, so it works as a transparent and integrative place for communities. On the other hand, POSTBOX magazine is another project, with paper- and media-based representation of different cultural projects, connecting with CHIOSC programs but also with different groups to serve as a platform for international and local publications, creating a virtual community, just as [Oberlist], their digital mailing list.

Centro 73, is a squat in Chişinău, Moldova, and it started in August 2010 as a non-commercial cultural space for the use of community-developed projects. It was initiated by locals in the need for a community-based cultural space, to offer a place for the community within the socio-cultural field, where they can interact, express themselves, network and support community development to run it as an alternative, self-managed centre. Alongside the local social-political-cultural issues, the centre operates on the principles that usually go with squatting (non-commercial, autonomy, DIY, etc.), and is also involved in inter-cultural exchanges, as providing a space for the international volunteering community of Chişinău.

The Miskolc Institute of Contemporary Art (M.ICA) is a multi-disciplinary art centre; it was established in 2008 as a project of the Miskolc Museum of Art, Hungary. It has become the forefront of contemporary art, education, workshops and artistic experiment in the Northern Hungarian region since its formation, and continues today as a dedicated space for exhibitions, research, residency programs, networking and society based art practice. M.ICA has two exhibition sites with different exhibition outlines: one exhibition site for emerging artists, residency exhibitions and gallery talks; and one site for video workshops and video art exhibitions, screenings. With the range of different sites and situations and with the countless forms of media, it encourages broader audiences to participate in projects, promoting involvement. From its founding it has focused on creating synergy between art and the public: the practice includes organizing public art projects, screenings, talks and educational events, publishing, and building a Video Art Archive.

As formulated in museum criticism, the main and primary necessity for museums, art centres and organisations is to be responsive to the community and develop a new role in interaction. We can see the revival of such movements as the popular development of 1960s France, the „ecomuseum", where the local population must have primary and ultimate responsibility for their museum; or like „new museology", in which „live museums" suppose to produce beneficial effects on their respective communities.

As we see, we have three examples here for community involvement, and supportive structure. Their diversity in terms of levels of interaction with the community partly originates in the institutional/non-institutional form. A grassroots community centre will serve a different public than the institutional form of art centre; still, they can equally be open and supportive towards the society: they all function as a contact zone. In general, there are two specific features that characterize the researched art institutes/community centres: multi-functionalism, and the involvement of a wide sphere of audiences with public presence. As sociologists and institutional critics have underlined, these organisations can be the agents of civic reform and construct community identity, as they possess a power to shape collective values and social understandings.[3] What is common in the projects is that they develop new platforms for this approach, use these sites for artistic presence and project-based socio-cultural research, or even the whole city to represent and serve their communities. We also see three different alternatives for the example of a space/site which centralises the presence of these organizations. Oberliht established its presence through distributing magazines, information and with an open structure for projects in the city, for anyone to participate in the projects. Centro 73 is more hidden, but the involvement can be even more fundamental: participants can easily become the organisers of events. M.ICA uses the established sites of a museum for certain projects, but also initiates projects in the city to build a transparent and reflective relationship with inhabitants.

These institutions can be seen as progressive platforms: they develop a dynamic and open art scene, involving various subcultures with projects, making contemporary art more accessible, and trying to overreach the gap between theory and practice. Also important are the integration of the community and the fulfilment of the socio-cultural function. The key of successful functioning in the future can be the social sensitivity, civil and educational engagement and art mediation, recognition of options, and the approximation the public sphere, the popular culture and contemporary culture.

text: **Szilvia NAGY**

1 Weil, S. (2002) 'The museum and the public', in S. Weil Making Museums Matter,
Washington: Smithsonian Institution Press, 195–213.

2 Sander, Katya (2004): Criticizing Institutions? The Logic of Institutionalization in the Danish Welfare State. http://eipcp.net/transversal

3 Witcomb, A. (2003) 'A place for all of us? Museums and communities', in A. Witcomb
Re-imagining the Museum: Beyond the Mausoleum, London: Routledge, 79–101.

Implicare, nonconsumerism, anarhie, autonomie la squat

Chişinăul istoric e în continuă degradare, monumente sunt demolate cu aprobarea Primăriei corupte. Suntem contra distrugerii oraşului nostru istoric. Suntem contra arhitecților corupți care dau liber la distrugeri ilegale şi la construcția unor clădiri care nu au nimic în comun cu păstrarea identității noastre istorice.

Acesta a fost mesajul principal al unui grup de tineri care, la 1 noiembrie 2010, a organizat un protest în fața Primăriei Chişinăului. Revolta s-a declanşat când un om de afaceri, proprietarul clădirii squatate din Mateevici 73, a obținut dreptul de a o demola, ceea ce este ilegal, pentru că vila e un monument istoric.
De fapt, Centro 73 se transformă treptat într-o comunitate underground foarte importantă pentru tot mai mulți tineri. În general, dacă ieşi undeva, doar urmărești pasiv ceea ce se-ntâmplă, indiferent dacă e vorba de o piesă de teatru, un concert sau o expoziție. În plus, permanent e nevoie de bani, atât pentru taxa de intrare, cât şi pentru consumație. Astfel, ajungi să te obişnuiești să primești totul de-a gata, să nu depindă nimic de tine, să cheltui.
Centro 73 oferă o alternativă pentru rolul de consumator. Această comunitate e deschisă la orice propuneri artistice, culturale şi nu numai. Aici au loc tot felul de ateliere, prezentări, lecturi, jam-sessions, cu implicarea nemijlocită a celor prezenți. În fiecare joi, se organizează un workshop teatral, unde participanții aduc diverse jocuri, îşi dezvoltă împreună dezinvoltura şi capacitatea de a improviza.
Pereții sunt pictați şi repictați de oricine dorește, în „sala de expoziții" sunt expuse permanent operele unor tineri.
Jam-session-urile organizate sunt alternative perfecte cluburilor de noapte: fiecare poate veni cu un instrument muzical sau poate improviza unul, îşi poate folosi vocea sau poate să danseze şi, în plus, nu depinde de preferințele muzicale impuse de un anumit dj sau un gen de clienți. Poți să te distrezi departe de snobism şi glamour.
Pentru cei care nu au auz muzical (ca mine) există o tobă mică, pe care dacă nu o lovești cum trebuie, aproape că nu se aude, deci poți să improvizezi relaxat orice, să te eliberezi fără să strici ritmul celorlalți.
Centro 73 oferă un spațiu intim, confortabil, dar, în acelaşi timp, suficient de încăpător pentru a organiza şi evenimente mai mari: la 16 octombrie 2010 aici a avut loc lansarea celui de-al cincilea număr al Revistei la PLIC, lansare însoțită de lecturi şi de prezentarea unor suplimente noi.
Mai mulți scriitori şi grupuri literare au citit la squat pe parcurul lunii octombrie: Alexandru Vakulovski, Moni Stănilă, Mugur Grosu, Dumitru Crudu, grupul Human Zone, atelierul Vlad Ioviță.
Deşi clădirea nu este conectată la rețeaua electrică, s-au găsit alternative chiar şi pentru proiecția unui film. În general, dacă se dorește organizarea unui eveniment, se poate face rost de aproape orice e nevoie.
Mie îmi plac foarte mult grupurile de discuții de aici. Poți propune spre

Involvement, anticonsumerism, anarchy, autonomy to squat

Historic Chisinau continues to fall into degradation; monuments are demolished with the approval of a corrupt City Hall. We are against the destruction of our historic city. We are against corrupt architects who approve unlawful destruction and construction of buildings that have nothing in common with the preservation of our historical identity.

This was the main message of a group of youths that on November 1, 2010 organized a protest in front of the Chisinau City Hall. Their protest came after a businessman, owner of a building on 73 Mateevici Street occupied by squatters won the right to demolish it, which was illegal because that was a historic villa.
In fact, Centro 73 was gradually turning into an underground community increasingly important for many young people. In general, if one goes somewhere, he/she will just watch passively what's going on, whether it's a play, concert or exhibition. And one always needs money to pay for the tickets or for the drinks. The result is that one gets used to just waiting to be served, while nothing depends on him/her, it gets used to spend and that's all.
What Centro 73 provides is an alternative for the consumer role. This community is open to any artistic and cultural and in fact to all kinds of proposals. Here are held all sorts of workshops, presentations, readings, jam-sessions, with the direct participation of those present. For instance, a theatre workshop is organized here very Thursday, participants bringing various games, developing together their ability to improvise.
The walls are painted and repainted by anyone who wants to do it and works of young artists are permanently shown to everybody who comes to see them.
The jam-sessions organized here represent perfect alternatives for the night clubs: everyone can come up here with a musical instrument or can improvise one, can use his/her voice or dance, with the greatest advantage is that he/she does not depend on the musical preferences imposed by a DJ or by all kinds of customers. One can come here to have fun away from the snobbery and glamorous.
For those who do not have musical ear (like me) there is a small drum and if you do not hit it right nobody will hear so that you can improvised as much as you want, without spoiling the rhythm of others.
Centro 73 offers a cosy space, comfortable, but at the same time big enough to organize larger events: on October 16, 2010, there took place the fifth launch of the POSTBOX magazine, accompanied by readings and the presentation of new supplements.
Several writers and literary groups had readings at the squat in October: Alexandru Vakulovski, Moni Stănilă, Mugur Grosu, Dumitru Crudu, the Human Zone group, and also the Vlad Ioviță workshop was held here.
Despite the fact that the building is not connected to the grid, once there was even a film screened here. In general, if you want to organize an event, you can

Acțiunea de protest *"Salvați Chişinăul Istoric"*, Chişinău, 2010, foto: Victor BUZU

dezbatere orice temă sau poți afla din timp temele propuse de ceilalți și poți participa, dacă te interesează. Viață, lume, idei, ideologii, despre tot ce vrei se poate discuta aici.
Mi se pare foarte important faptul că Centro 73 funcționează absolut non-profit, anticonsumerism, nu are niciun fel de taxe prestabilite, cei care vin pot dona bani care sunt folosiți doar pentru întreținerea squatului. Venind aici, te poți trezi, măcar pentru câteva ore, într-o comunitate anarhistă. E frumos să vezi oameni care fac ceva, inclusiv pentru alții, doar din plăcere, asta te motivează foarte mult să te implici, creează o atmosferă familială, caldă, te simți binevenit, acceptat și, la rândul tău, ești prietenos. Această comunitate e antidiscriminare, indiferent de criteriile sau cauzele acesteia.
Pe lângă Centro 73 s-a creat și o comunitate virtuală, există un blog, http://centro73.wordpress.com/, pagini în rețelele de socializare, deși cei mai mulți tineri află despre squat de la prieteni.
Orientarea multilaterală a activităților și evenimentelor de-aici face ca participanții să poată alege, fie că îi interesează literatura sau artele vizuale, teatrul, muzica, fie că vor doar să vorbească, să se relaxeze într-un cadru intim. În mare parte, participanții la evenimente sunt tineri atât din Chișinău, cât și veniți din alte țări, voluntari care au proiecte în Moldova, astfel are loc un permanent schimb socio-cultural. Pentru mulți dintre ei, squaturile sunt ceva obișnuit. Implicarea și posibilitatea de a veni cu idei noi e foarte importantă. Am încercat să-i întreb pe mai mulți dintre ei ce anume le place aici și-i face să revină. Iată ce-au spus unii dintre ei:

Mihi: *Oamenii, gândul că înainte, aici a fost viață; sigur celor care au trăit aici le-ar fi plăcut mai mult ca în acest spațiu să fie oameni frumoși, care fac lucruri frumoase, decât să fie demolat.*
Cristina: *Nu există ierarhie, fiecare poate și trebuie să se implice. Ce se întâmplă aici e responsabilitatea fiecăruia. Dacă cineva încearcă să preia controlul, îi explicăm că nu e nevoie. Din activități, cel mai mult îmi plac jam-session-urile.*
Leonid: *Oamenii, design-ul, vinul.*
Tania: *Îmi plac oamenii, activitățile, atmosfera neformală, workshop-ul teatral, jam-session-urile.*
Doina: *Activitățile neconvenționale, implimentarea ideilor constructive, oamenii.*
Florin: *Pentru mine, squat-ul e o insulă în Chișinău, cu mai mulți Robinsoni Crusoe.*
Maud: *Oamenii, atmosfera caldă, netensionată. E un loc primitor și totodată o modalitate specială de a petrece timpul.*
Irina: *Îmi place că aici găsesc oameni cu aceleași interese ca și mine: teatru, muzică. În plus, squatul e un mediu alternativ față de mainstream și consumerism.*
Mircea: *Ideea de a creea dintr-o clădire părăsită un loc unde poți aduna oameni din diferite țări pentru a se manifesta în diferite domenii artistice. Un astfel de loc ar fi trebuit să existe mai demult, mă bucur că în sfârșit l-am descoperit.*
Sandro: *Sunt pentru prima dată într-un squat. Îmi place interiorul. Aici l-am întâlnit pe Dumitru Crudu, un scriitor care a locuit un timp în Tbilisi, orașul meu natal, și care vorbește un pic georgiana. Squatul mi se pare un loc ce unește oameni interesanți.*

text: **Natalia GRAUR**

get almost anything you need.
I like very much the discussion groups here. You can propose any debate topic or topics and you can find out in due time what topics proposed the other, so that you can participate, if you're interested. Life, world, ideas, ideologies, you can discuss here about almost everything.
And I also find it very important that Centro 73 is working absolutely nonprofit, having declared itself as being anticonsumerism, charging nothing form its visitors. Instead, those who come can donate money to be later used for the maintenance of the squat. Coming here, you will find yourself, even if only for a few hours, in an anarchist community. It's nice to see people doing something, including for others, just for fun, it really motivates you to get involved, creating a family atmosphere, warm, you feel welcomed and, in you turn, you want to be friendly. This community is against discrimination, regardless of the criteria or causes.
In addition to Centro 73, there was also created a virtual community, a blog, http://centro73.wordpress.com/, and also pages on the social networking websites, although most young people find out about the squat from their friends. The various kinds of activities and events here offer the participants the possibility to choose whether they are interested in literature or visual arts, theatre, music, or maybe they just want to talk, to relax in an intimate setting. Most of the participants are young people from Chisinau and sometimes even from other countries, volunteers with projects in Moldova, so that there is carried out a permanent socio-cultural exchange in the squat. Many of them are already used with the squats. The possibility to come up with new ideas is very important. I tried to ask some of those who come here what is that they liked about the squat and what made them to return. Here are some of their answers:

Mihi: *The people, the thought that before here was life; I'm sure that all those who used to live in this building would have liked to see beautiful people coming here to make beautiful things, instead of seeing their place being demolished.*
Cristina: *There is no hierarchy, everyone can and must get involved. What happens here is everyone's responsibility. If someone tries to take control, we explain it to him/her there is no need to. The activities I like the most are the jam-sessions.*
Leonid: *I like the people, the activities, the wine.*
Tania: *I like the people very much, the activities, the informal atmosphere, the theatre workshop, the jam-sessions.*
Doina: *The unconventional activities, the implementation of constructive ideas, the people.*
Florin: *I think the squat is like an island in the middle of Chisinau City, with more than one Robinson Crusoe.*
Maud: *I like the people, the warm atmosphere. It's a cosy place and also a special way to spend your time.*
Irina: *What I like the most is that here I find people sharing the same interests as me: theatre, music. More than that, the squat represents an alternative to mainstream environment and consumerism.*
Mircea: *I like the idea of turning an abandoned building into a place where you can gather people from different countries to create in various artistic fields. Such a place should have been there earlier, I'm glad I finally found him.*
Sandro: *I am for the first time in a squat. I like the interior. Here I met Dumitru Crudu, a writer who lived in Tbilisi, my hometown, for a while, and who speaks a little Georgian. The squat seems to be an interesting place that unites people.*

text: **Natalia GRAUR**
traducere: **Cristina ISPAS**

Acțiunea de protest *"Salvați Chișinăul Istoric"*, Chișinău, 2010, foto: Victor BUZU

Formularea în cuvinte a spațiului urban

Proiectul a fost realizat între 1 și 10 octombrie, 2010 în cadrul programului de reședință CHIOȘC din Chișinău, Moldova.
Artist: Elena HALL, curator: Tamara ZLOBINA.

Formularea în cuvinte a spațiului urban este o încercare de a transpune spectrul reflexiilor emoționale și impresiilor vizuale de la oraș spre logica cuvintelor. La finalul proiectului a fost organizată o discuție bazată pe materialul vizual și cel textual, cumulat de către noi timp de o săptămână. Survolînd Chișinăul, am realizat o serie de fotografii care reflectă perioada de trecere de la un sistem social vechi la unul nou. Acest fon urban a fost transformat în cărți poștale, care a la rândul lor au servit drept fundal pentru răspunsurile în scris ale participanților la discuție. Pasul următor a constat în comunicarea cu persoane întâmplătoare din stradă cu scopul aflării opiniei lor față de diverse construcții arhitecturale și evenimente legate de acestea. Acest lucru ne-a permis să alcătuim un chestionar despre arhitectura perioadei de tranziție, despre formele de proprietate și percepția chișinăuienilor despre mediul lor de trai. Rezultatele chestionarului au servit drept material suplimentar pentru elaborarea discuției finale, pe care am înregistrat-o într-un format video în formă unui schimb de replici. Acest material video care sintetizează întregul material adunat, a servit drept sursă care să îi provoace pe participanții la discuție să ofere răspunsuri.

Pentru desfășurarea performence-ului final s-a creat un cinematograf improvizat. Participanții erau așezați împreună, însă semiîntunericul din sală oferea o atmosferă intimă pentru fiecare. Această atmosferă a favorizat reacțiilor firești și sincere în rapot cu materialul video proiectat. Traducătorul se afla la o masă situată între ecran și sală. După fiecare replică, ce răsuna în limba ucraineană, el scria pe cartea poștală traducerea în limba română și o transmitea participanților din rândul întîi. Apoi cartea poștală se transmitea din mînă în mînă pînă trecea de toată sala și fiecare doritor putea răspunde la replica dată, sau la răspunsul scris de către participantul precedent. Inserțiile din text constituie replicile noastre și reacțiile locuitorilor orașului Chișinău la acestea.

- ***În ultimii 20 de ani, Chișinăul s-a transformat dintr-un oraș de tip socialist în unul de tip capitalist.***
- ***Orașul nu mai aparține oamenilor.***
- *În următorii 20 de ani, Chișinăul nu va aparține oamenilor!*
- *Mi se pare un pic exagerat. Peste 20 de ani eu voi avea 44.*
- *...looks better though...*
- *Chișinău – comunisto-porno-democratic!*
- *Capitalist mai puțin... și nici nu cred că va mai fi capitalist, dar într-un fel e administrat de oameni.*
- *Se exagerează un pic cu construcțiile, dar totuși trebuie să se modernizeze.*
- *Look in the mirror. Go in. Go out.*

Capitalele fostelor republici sovietice au foarte multe în comun. Case de tip stalinist, clădiri imense pentru aparatul de stat, construcții noi ghemuite în centrele istorice și ansambluri de locuințe periferice cu a lor subculturi specifice. Înclinația spre capitalism, activități de antreprenoriat libere, posibilitatea de a aleger și democrația treptat au devenit realitate. Dar și sentimentul incertitudinii este în creștere, deoarece capitalismul este acolo unde totul e frumos și toți bogați, nu există KGB și ipoteca e de 3%. Capitalismul postsovietic are o altă înfățișare. În unele state această înfățișare poartă insigna partidului "comunist".

Când am început lucrul asupra proiectului, punctul de plecare a constituit însuși APARTAMENTUL DESCHIS din Chișinău. Această replica la tema spațiului pseudo-privat din timpurile comuniste, limitării spațiului personal și a personalității ca atare, standardizării acestuia, douăzeci de ani după schimbarea regimului, este interceptată puțin altfel. Ce este această privire înapoi în situația când în jur s-a stabilit o cu totul altă realitate, nu mai puțin problematică? Este oare o reacție întârziată la trauma cauzată de regimul sovietic în care s-au format câteva generații, sau e o încercare de a urmări sursele și llogica proceselor contemporane...? Caracterul deschis al acestei sculpturi publice, absența (transparența) pereților și a tavanului, balconul din termopan aparțin zilei de astăzi, făcând aluzia la paravanul de sticlă al neoliberalismului, care la fel de brutal influențează viața personală, însă o face într-un mod mai ascuns. Neapartenența acestei instalații la peisajul chișinăuian, sufocat de chioșcuri, publicitate și havuzuri în

Проговаривая городское пространство

Проект был реализован 1-10 октября 2010 года на резиденции CHIOSK в Кишиневе, Молдова. Художница: Елена ХОЛ. Кураторка: Тамара ЗЛОБИНА.

Проговаривая городское пространство - это попытка перевести спектр эмоциональных рефлексий и зрительных впечатлений от города в логику слов. В результате проекта была организована дискуссия, основанная на текстовом и визуальном материале, собранном нами в течении недели. Осмотревшись в Кишиневе, мы сделали серию фотографий, отражающих переходный период от старого социального строя к новому. Этот городской фон был превращён в открытки, которые в свою очередь стали 'фоном' для письменных ответов участников дискуссии. Следующим шагом было общение со случайными людьми с целью узнать их мнение о различных архитектурных строениях и связанных с ними событиях. Это помогло нам составить вопросник о архитектуре переходного периода, формах собственности и представлениях горожан о своей среде обитания. Результаты опроса стали дополнительным материалом для построения финальной дискуссии, которую мы записали на видео в виде обмена репликами. Это видео, подытоживающее весь собранный материал, послужило исходником, провоцирующим участников дискуссии на ответ.

Для проведения финального перформанса был создан импровизированный кинотеатр – участники и участницы сидели вместе, но полумрак зала создавал уединение для каждого. Такая атмосфера способствовала естественной и непринужденной реакции на видео. Переводчик сидел за столом между экраном и залом. После каждой нашей реплики, звучавшей на украинском, он писал на открытке румынский перевод и передавал участнику в первом ряду. Затем открытка передавалась до конца зала и каждый желающий писал свой ответ на данную реплику. Или на ответ, написанный предыдущим участником. Вставки в тексте – наши реплики и ответы на них от горожан Кишинева.

- ***За последние двадцать лет Кишинев превратился с социалистической столицы в капиталистическую провинцию.***
- ***Город перестал принадлежать людям.***
- *Кишинев не будет принадлежать людям и следующие 20 лет!*
- *Мне это кажется преувеличением. Через 20 лет мне будет 44.*
- *...выглядит лучше хотя...*
- *Коммунистический – порно – демократический Кишинев!*
- *Менее капиталистический... Не думаю, что он когда-нибудь станет капиталистическим, кое-как управляемый людьми.*
- *Немного переборщили с новыми строениями, но нужно быть современным.*
- *Посмотри в зеркало. Войди. Выйди.*

Столицы бывших советских республик имеют много общего. Сталинские дома, массивные здания для органов власти, уплотняющая застройка в исторических центрах и спальные районы со специфичными субкультурами. Мечта о капитализме, свободном предпринимательстве, потребительском выборе и демократии незаметно воплотилась в жизнь. И чувство растерянности растет. Ведь капитализм – это там, где так красиво и богато все, КГБ нет, и ипотека 3 %. Постсоветский капитализм имеет другое лицо. В некоторых государствах это лицо даже носит значок "коммунистической" партии.

Когда мы начинали работу, точкой отсчета стал сам проект «Открытая квартира» в Кишиневе. Реплика на тему коммунистической не-приватности, ограниченности личного пространства и самой личности, ее стандартизации, через двадцать лет после конца режима воспринимается несколько иначе. Чем является этот взгляд назад, в ситуации, когда вокруг совершенно другая реальность, не менее проблематичная? Запоздалой реакцией на советскую травму, сформировавшую несколько поколений, или попыткой проследить истоки и логику современных процессов... Открытость этой публичной скульптуры, ее отсутствующие (прозрачные) стены и потолок, балкон из стеклопакетов принадлежат сегодняшнему, намекая на стеклянные занавесы неолиберализма, которые все так же грубо влияют на личную жизнь, но делают это менее заметно. Чужеродность этой инсталляции для городского ландшафта Кишинева, переполненного киосками, рекламой

locul public art-ului contemporan, accentuează străinătatea artei contemporane critice pentru societățile republicilor postsovietice. Ne-am propus să intrăm în oraș, să-l simțim și să înțelegem prin experiența fizică și intelectuală cât de important și veridic este APARTAMENTUL DESCHIS, fie acesta doar o metaforă.

Modalitatea de lucru, propusă de Lena, își avea începuturile în jocul pentru copii ”telefonul stricat”, când spui altcuiva o frază în mod rapid, aceasta este transmisă mai departe, iar în final iese cu totul altceva. Ne-am propus să creăm un ecou care să săsune în oraș, probabil printr-un șir de afirmații cu un caracter provocator – însă acestea trebuiau mereu culese din contextul local. O săptămână răcoroasă de octombrie am dedicat-o plimbărilor, călătoriilor în transportul public și discuțiilor. Aceasta a fost experiența recunoașterii întregului și distingerii ”micilor particularități” – experiența locuirii într-un oraș, în care totul e la fel ca și în Ucraina, doar că puțin altfel.

Mașini multe pe străduțe liniștite cu clădiri de un nivel. Parcuri. După acestea – cartiere de locuit. Fiecare sector își are strada principală. Acolo se află bănci, magazine, cafenele și viața socială. O curte în dosul ”porților Chișinăului”. O curte obișnuită dar confortabilă pe lîngă un bloc cu multe etaje, cu arbori înalți și cu bănci la scările blocurilor. Uși cu un cod de acces. Pereți izolați termic. Balcoane cu termopane. Un sector nou în capătul opus al orașului. Blocuri noi, gazonul încă nu se acoperise cu iarbă. Aceleași balcoane cu termopane – căptușeală ajurată pe balustrada frumoasă.

- ***Oamenii sunt liberi într-o societate neoliberală. Ei pot să-și acopere balconul cu ferestre sau să strice geamurile guvernului.***
- ***Persoana are tot dreptul să se exprime prin proprietatea privată.***
- *Dacă o are.*
- *O are...*
- *Măcar ceva în 20 de ani!*
- *Individul decide hotarul proprietății private, în dependență de capacități o poate extinde și la cea publică.*

Taxatoarea din troleul ce parcurge tot orașul nu știe ce să povestească despre oraș. Îl urmăresc doar prin geam. Sectorul industrial. Betonul, tehnică agrară. Lei și pitici pentru înfrumusețarea grădinii. Centru. Jeep-uri, transformate în limuzine, în ele nunți gălăgioase. Mirele în costum de culoare negru-violet depune flori la monumentul lui Ștefan cel Mare. Același erou național se regăsește pe leii moldovenești. Alături, în parc se află aleea clasicilor, printre care nu se găsește nici o femeie. Mcdonald’s. Malldova – enorm și strălucitor. Piață haotică și pestriță. Vin de calitate.

În Chișinău e mult spațiu, clădirile din sectorul central sunt joase. Din această cauză orașul pare foarte întins, comparabil cu statura umană și confortabil. Construcțiile noi completează, în mare parte, infrastructura serviciilor și cea distractivă. Baruri, magazine, bănci și farmacii. Producerea și agricultura din Republica Moldova sunt în descreștere, iar banii transferați de către migranții ilegali din Europa constituie venitul de bază al multor familii, care contribuie la creșterea nivelului de consum și industriilor conexe noi.

- ***Consumul este un lucru bun. Economia Chișinăului se bazează pe consum.***
- ***Acum Chișinăul trece printr-o nouă eră a industrializării – industria frumuseții și cea distractivă.***
- *Ce va urma?*
- *Multă pace și liniște va urma.*
- *Chișinău – capitală europeană.*
- *Let’s eat our TVs.*
- *E important frumusețea să fie definită într-un fel sau neglijată, însă fără a propune un model pentru toți.*

În anchetele special pregătite noi adresăm intrebările cum trebuie să fie proprietatea în țară – privată, colectivă sau de stat. Straniu, dar voturile s-au împărțit în trei părți aproximativ egale. Această primă întrebare a fost concepută pentru a orienta pe intervievați în direcția tematică necesară. În continuare am adresat întrebări despre locuința socială, despre apartamentele de tip sovietic și cele moderne, cerințele existente față de spațiul locativ, pentru a înțelege cât de actual este APARTAMENTUL DESCHIS, cât de puternică este critica colectivului și standardizării de tip sovietic după exemplul apartamentului ”apropiat de corp”, în comparație cu realitățile capitalismului sălbatic. Întrebările următoare se refereau la spațiul public, la locurile importante din Chișinău. Printre cele mai importante edificii recent instalate se numără monumentul victimilor regimului comunist, printre cele absente este aquapark-ul. Spațiul public, pentru majoritatea intervievaților reprezintă piața și strada principală, iar curtea sau scara blocului nu mai reprezintă spațiul public. Neîncrederea în spațiul public și în caracterul său comun, necunoașterea utilizării acestuia se observă peste tot –

и фонтанами вместо современного public art, подчеркивает чуждость критичного современного искусства для обществ постсоветских республик. Нам хотелось войти в город, прочувствовать его и понять через физический и интеллектуальный опыт, насколько «Открытая квартира» правдива и важна, пусть только как метафора.

Схема работы, которую предложила Лена, отталкивалась от детской игры “телефон”, когда быстро говоришь другому какую-то фразу, ее передают дальше и на выходе получается что-то другое. Мы хотели создать эхо, резонирующее в городе, возможно, через несколько провокативные утверждения – но их все нужно было извлечь из местного контекста. Одну холодную октябрьскую неделю мы посвятили прогулкам, поездкам в публичном транспорте и разговорам. Это был опыт узнавания общего и различения “маленьких особенностей” – опыт жизни в городе, где все так же как в Украине, только немного иначе.

Много машин на тихих казалось бы улочках с одноэтажной застройкой. Парки. За ними спальные районы. В каждом районе – своя центральная улица. Там банки, магазины, кафе и социальная жизнь. Двор дома, который “ворота Кишинева”. Обычный, по своему уютный двор панельной многоэтажки, с высокими деревьями и лавочками у подъездов. Кодовые замки. Лоскутное утепление. Застекленные балконы. Новый район в противоположном конце города. Новые дома, газоны еще не поросли травой. Те же застекленные балконы – вагонка по красивым ажурным перилам.

- ***Человек свободен в неолиберальном обществе. Можно застеклить балкон или разбить окна парламента.***
- ***Люди имеют полное право выразить себя через частную собственность.***
- *Если у человека есть частная собственность.*
- *У него есть ...*
- *Хоть что-то за двадцать лет!*
- *Человек определяет границы частной собственности, в зависимости от способностей он может перенести их на общественную.*

Молодая билетерша в троллейбусе, который едет через весь город, не знает что о нем рассказать. Я ведь его только из окна вижу. Индустриальный район. Бетон, сельскохозяйственная техника. Львы и гномы для украшения сада. Центр. Джипы, переделанные в лимузины, в них шумные свадьбы. Жених в чернильно-фиолетовом костюме кладет цветы до памятника Стефану Чел Маре. Этот же национальный герой на молдовских леях. В парке рядом – галерея славы писателей, среди которых ни одной женщины. Макдональдс. Огромный и блестящий Malldova. Хаотичный и колоритный базар. Хорошее вино.

В Кишиневе много пространства, застройка в центральных районах – невысокая. От этого он кажется очень просторным, соизмеримым с человеческим ростом и комфортным. Новые постройки – в основном инфраструктура обслуживания и развлечения. Бары, магазины, банки и аптеки. Производство и сельское хозяйство Молдовы все сокращается, и деньги, переданные нелегальными рабочими мигрантами из Европы – основная статья дохода многих семей, которая раскручивает маховик потребления и сопутствующих новых индустрий.

- ***Потребление это хорошо. Экономика Кишинева базируется на потреблении, а не на производстве.***
- ***Сегодня время новой индустриализации – индустрии красоты и индустрии развлечений.***
- *Что дальше?*
- *Мир и молчание.*
- *Кишинев – европейская столица.*
- *Давайте съедим наши телевизоры.*
- *Важно определять красоту по своему или игнорировать, но не предлагать моделей для всех.*

В специальных анкетах мы спрашивали, какой должна быть собственность в стране – частной, коллективной или государственной. Странно, но голоса разделились на три приблизительно равные части. Этот первый вопрос был задуман, чтобы настроить опрашиваемых на нужное тематическое направление. Дальше мы спрашивали о социальном жилье, типичной советской и современной квартирах, требованиях до жилого пространства – чтобы понять, насколько актуальна «Открытая квартира», насколько сильна критика советского коллективного и стандартного на примере «близкой к телу», своей квартиры, и по сравнению с реалиями дикого капитализма. Следующие вопросы были о публичном пространстве, о важных местах Кишинева. Среди наиболее значимых построек нового времени – памятник

trandafirii de la răscrucile de drumuri sunt plantate în continuare după o inerție sovietică, locuitori ai orașului odihnindu-se în parcuri sau vânzând mărunțișuri confecționate de ei înșiși și flori de casă în străzi – sunt doar niște oaspeți cărora nu le este foarte confortabil. Confortul = bani. În barurile cu prețuri înalte se găsește mâncare bună, căldură și muzică. În interiorul propriilor pereți se află propriul paradis. Când căutam Malldova, am ieșit pe pod, sub care se află construcții private. Căsuțe pe parcelele mici se lipesc unele de altele, și cresc în sus formând un peisaj cu multe nivele de neimaginat. Străzile printre aceste turnuri, ridicate în câteva etape și în diferite perioade, sunt înguste, murdare și incomode. Pentru mine acest sector e sectorul groazei. Pentru proprietatea personală este agonisită cu greu și poate fi ușor pierdută. De aceea, e mai bine să construiești un castel pe un teren îngust și incomod, într-un sector urât, decât să cumperi câteva parcele de teren în afara orașului și să construiești acolo. Așa e mai sigur.

- ***Proprietatea privată diferă de proprietatea colectivă. Scările de bloc, care au cod la ușă sunt mai curate și mai sigure.***
- ***Poți să tratezi proprietatea ca pe a ta proprie, doar în cazul în care este separată de restul.***
- *Când împrumuți cuiva niște bani, știi oricând că poți să-i ai.*
- *… yes, but communal property is changed and punished by the state differently.*
- *Mai avem mult până să ajungem la posibilitatea de a lăsa ușile deschise...*
- *Если у вас нету дома. Пожары ему не страшны*

Pentru cetățenii din spațiul postsovietic este caracteristică credința oarbă în viața privată și în puterea fiecăruia să facă orice vrea cu ea. Realitatea cotidiană caracterizată prin abuzuri polițienești, impozite batjocoritoare, judecători și guvernanți corupți, nemaivorbind de regimul gender, sunt percepute ca și un rău transcendent, care nu are conexiune cu viața privată. Paralizia postsovietică a vieții sociale. În momentul conceperii discuției, care ulterior a fost înregistrată pe peliculă, am încercat să formulăm fraze veridice și în același timp – provocatoare. Moldova pentru moldoveni. Noul stil stalinist. Soarta e în mâinile tale. Peisajul urban, ușor de recunoscut, este obișniut și usual pînă la extremă, în acest material video. Piața centrală. Pateuri. Încălțăminte, care este confecționată de către copii în Asia. Ziua de muncă nenormată a vînzătorilor, aici, în Moldova. Ușă cu acces codat. Oare e curat acolo, poți fi în siguranță în acea scară de bloc? Nu am intrat.

- ***Să vinzi nu e același lucru ca și a munci la fabrică.***
- ***Nu cred că vânzătorul lucrează tot atât cât și muncitorul, însă soarta ta e în mâinile tale.***
- *Tu însuși alegi dacă e să faci mâncare și să nu mănânci, sau să nu faci mâncare, dar să fii sătul.*
- *La prima vedere îți pare că tu alegi, de fapt nu alegi decât foarte rar.*
- *Respectați munca vecinului!*
- *Soarta e definită, dar momentul de a alege pe ce cale să mergi există!*
- *Totul se vinde, se cumpără totul.*

Pentru noi a contat faptul că mesajele aveau un caracter indirect, care laolaltă formau un narativ dur și chiar șablonizat, de stînga. Neoliberalismul, producerea, formele proprietății private. Lupta comună. Frazele spuse în limba ucraineană ajungeau la auditoriu cu întârziere, fiind scrise pe cărțile poștale în limba română. Răspunsurile oferite de public ce constituiau etapa de încheiere a proiectului nostru, au ajuns la noi cu multă întârziere, fiind traduse în limba engleză. Noi nu cunoaștem ce s-a pierdut în procesul traducerii repetate a textului. Până la urmă – acesta a fost scopul nostru – de a crea o structură multiplă a discuției despre orașul contemporan, postsovietic, neoliberal.

- ***Suprafețele de oglinzi ale arhitecturii urbane reflectă ideologia și procesele sociale din Moldova contemporană.***
- ***Suprafețele de oglinzi sunt mai frumoase decât pereții decojiți.***
- *Așa de faine încât ar merge să fie puse și pe pământ în loc de asfalt.*
- *Oglinda ajută!!!*
- *Dă-i o palmă celui din oglindă.*
- *Arhitectură modernă...*
- *Oglinzile reflectă zâmbetele trecătorilor.*
- *Oglinda dă iluzia unui oraș mai mare.*
- *None of them reflects our real identity.*
- *В белых туманах скроются. Чёрные города*

Deseori participanții răspundeau la întrebarea altcuiva, dar nu la replica inițială. La fel ca și în jocul ”telefonul stricat”, care ne-a și servit drept punct de plecare, persoana avea posibilitatea să citească și răspunsurile anterioare, care la rîndul său influențau asupra reacției acesteia. Lenei i-au plăcut atât de mult unele

жертвам коммунистического режима, среди недостающих – аквапарк. Публичное пространство для большинства опрошеных – это площадь и большая улица, а двор или подъезд – уже не публичное. Недоверие к публичному пространству как к пространству общего, неумение с ним обращаться заметно везде – розы в местах транспортных развязок высаживаются по советской инерции, горожане, отдыхающие в парках или продающие саморобные мелочи и домашние цветы на улицах – всего лишь гости, которым не очень уютно. Уют = деньги. В баре с высокими ценами хорошая еда, тепло и музыка. За стеной своего дома – свой рай. Когда мы искали Molldova, вышли на мост, под которым частная застройка. Домики на небольших участках лепятся друг к другу, и растут ввысь, формируя невообразимый террасный ландшафт. Улицы между этими башнями, построенными в несколько этапов в разное время, узкие, грязные и неудобные. Для меня этот район – район страха. За свою собственность, которую очень трудно накопить, и очень легко потерять. Поэтому лучше уж выстраивать замок на маленьком участке в некрасивом районе, чем купить несколько соток загородом и строится там. Мало ли чего.

- ***Общая собственность отличается от коллективной собственности. В подъездах, где есть код на дверях всегда чище и безопаснее.***
- ***Относится к коллективной собственности как к своей можно только если она отделена от других.***
- *Если одолжил кому-то деньги, знаешь что можешь иметь их.*
- *... Да, но общая собственность по-другому управляется государством.*
- *Нужно долго ждать на возможность оставлять двери открытыми ...*
- *Если нет дома, нечему гореть.*

Для постсоветских граждан характерна слепая вера в частную жизнь и силу каждого делать с ней, что хочешь. Такая обыденная реальность как ментовский беспредел, издевательские налоги, продажные суды и коррумпированная власть, не говоря уже о гендерном режиме, воспринимаются как трансцендентное зло, к частной жизни отношения не имеющие. Постсоветский паралич социальной жизни. Формируя дискуссию, которую потом записывали на видео, мы пытались придумать реплики, правдивые и провокационные одновременно. Молдова для молдаван. Новый сталинский стиль. Судьба в твоих руках. Узнаваемый городской пейзаж на этом видео – обычен и обыден до крайности. Центральный базар. Пирожки. Обувь, которую шьют дети в Азии... Ненормированный рабочий день торговцев здесь, в Молдове... Кодовый замок на дверях. Чисто ли, безопасно в том подъезде? Мы не заходили.

- ***Торговать – не то же самое, что работать на заводе. Не думаю что у торговца 8-часовой рабочий день.***
- ***Зато своя судьба в своих руках.***
- *Ты сам выбираешь, есть или нет, или не готовить, но быть сытим.*
- *На первый взгляд кажется, что ты выбираешь, на самом деле ты редко выбираешь.*
- *Уважай работу соседей!*
- *Судьба предопределена, но момент выбора пути существует!*
- *Все продается, все покупается.*

Для нас была важна опосредованность этих меседжей, которые вместе формировали достаточно жесткий, я бы даже сказала шаблонный, левацкий наратив. Неолиберализм, производство, формы собственности. Совместная борьба. Проговоренные по-украински, реплики доходили до аудитории перформанса со значительным опозданием, записанные на открытках по-румынски. Ответы публики – завершительный этап нашего проекта, дошли до нас со значительным опозданием, переведенные на английский. Я опять перевожу их на русский для этого текста. Мы не знаем, что потерялось в процессе этих перманентных переводов и проговаривания. В конце концов, именно это было нашей целью – создать множественную структуру разговора о современном, постсоветском, неолиберальном городе.

- ***Зеркальные поверхности городской архитектуры отображают идеологию и социальные процессы современной Молдовы.***
- ***Зеркальные поверхности лучше, чем облупленные стены.***
- *Настолько хороши, что их будут класть на землю вместо асфальта.*
- *Зеркало помогает!!*
- *Шлепни того кто в зеркале.*
- *Современная архитектура ...*
- *Зеркала отображают улыбки прохожих.*
- *Зеркало дает иллюзию большего города.*
- *И не говорят о нашей настоящей идентичности.*
- *Темные города прячутся в белом, дымчатом тумане.*

răspunsuri încât ea are de gând să dea propriile sale răspunsuri la acestea și, poate, să continue jocul. Arhivele discuției le-am transmis doritorilor – celor care au lăsat contactele. Noi considerăm că publicul este coautorul acestui text discursiv despre oraș – fiindcă atât noi, cât și ei au co-participat în calitate de mediatori formulînd în cuvinte problemele esențiale.

Pentru a concluziona experiența noastră de organizare a proiectului, ca și a unei modalități de lucru în comun, colectiv, având o structură orizontală spre deosebire de cea verticală, se cere de pus în discuție conceptul de autor la general. Acest concept astăzi, când totul sau aproape totul este replicat, este destul de șters. Orice obiect al artei este supus acestui proces. Aici apare doar problema relației între artist și practica artică. Dorește oare el sau ea să-și asume rolul de regizor sau colecționar, sau daca dorește să-și asume rolul creatorului absolut. Este puțin probabil ca să fie acest lucru determinat de aspectul financiar. În lumea marilor branduri – da, însă nu în arta contemporană. Lena crede că acesta este un prag psihologic.

Orașul este lăcașul artei. De aici vin sursele de îmbolnăvire și caracterului său problematic. Arta descoperă o rană și o deschide pentru a o cerceta. E ca și în cura psihiatrică: ”Doriți să vorbim despre asta? se spune că te ajută.” În acest tip de artă nu mai contează cine e autorul – e important să se producă catharsisul.

- ***Interacțiunea e mai curând un conflict decât o plăcere. Neoliberalismul este războiul împotriva tuturor.***
- ***În acest război, oamenii învață să-și atingă scopurile. Mă întreb dacă ei sunt în stare să înțeleagă care este interesul comun și să lupte pentru acesta.***
- *Cică pentru asta există facebook-uri, skype și toate astea, dar așa e oare?*
- *Ei bine, facebook tu n-ai.*
- *Ucide mass-media din capul tău și odată cu ea o să dispară și toate conflictele.*

text: **Tamara ZLOBINA**
traducere: **Vadim VASILIU**

Часто участники и участницы отвечали на чей-то ответ, а не на основную реплику. Точно как в игре «телефон», которая послужила для нас точкой отсчета – ведь человек прочитывал предыдущие ответы, и они как-то влияли на его реакцию. Лене настолько понравились некоторые реплики, что она даже думает написать свои ответы на них и, может быть, продолжить игру. Архивы дискуссии мы выслали желающим, которые оставили свои контакты. Мы считаем нашу аудиторию соавторами этого дискурсивного текста о городе – ведь и они, и мы выступили медиаторами проговаривания насущных проблем.

Чтоб подытожить наш опыт организации проекта, как опыт общей, коллективной работы с горизонтальной, а не иерархичной структурой, нужно задуматься о понятии авторства вообще. Это понятие сегодня, когда всё или почти всё реплицировано, достаточно размыто. Любой объект исскуства подвержен этому. Здесь проблема только в отношении художника к практике исскуства. Желает ли он/она честно назвать себя режисером или коллекционером или желает именоваться самодержавным творцом. И причина этому вряд ли коммерческая. В мире больших брендов – да, но не в современном искусстве. Лена думает, что это психологический порог.

Город - колыбель искусства. В этом причина его болезненности и проблемности. Искусство находит рану и раскрывает её, чтобы исследовать. Это как в психолечении: “Вы хотите об этом поговорить? Говорят, помагает.” В такого рода искусстве уже не важно кто автор, главное, чтобы состоялся катарсис.

- ***Контакт с другими людьми скорее конфликт, чем удовольствие. Неолиберализм это война всех против всех.***
- ***В этой войне люди учатся отстаивать свои интересы. Смогут ли они увидеть общие интересы, за которые лучше бороться вместе?***
- *Говорят, фейсбук и скайп сделаны для этого, не так ли?*
- *Тебя нет на фейсбук.*
- *Убей медиа в своей голове и все конфликты немедленно исчезнут*

текст: **Тамара ЗЛОБИНА**

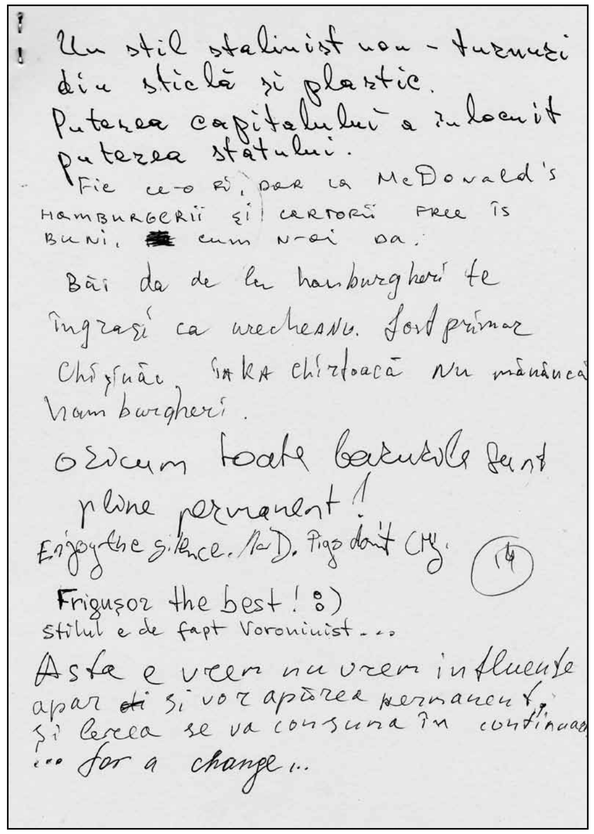

Elena HALL / Tamara ZLOBINA, *“Formularea în Cuvinte a Spațiului Urban”*, cărți poștale, Chișinău, 2010

Tîrg Cultural de Vechituri *“Muzica”*, APARTAMENT DESCHIS, Chișinău, 2010, foto: Vladimir US

Tîrg cultural de vechituri la APARTAMENT DESCHIS

Mi-ar plăcea să revin la seria celor trei târguri culturale de vechituri organizate de Asociația Oberliht între iulie și septembrie 2010 pe strada București 68/1, la APARTAMENT-ul DESCHIS.

Ideea era să se utilizeze spațiul APARTAMENT-ului pentru a organiza un târg de mărunțișuri, în cadrul căruia se va face schimb doar cu bunuri ce poartă un caracter cultural. O altă idee importantă este că nimic nu se cumpără, doar se schimbă - troc, deci. În concluzie, nici nu se pune problema de a vinde sau de a cumpăra, târgul fiind doar o metodă originală de a face schimb și a împărți lucruri, atât cu prietenii, cât și cu necunoscuții. Ideea membrilor Oberlihtului și a voluntarilor s-a axat pe mai multe teme: cuvintele, muzica și mâncarea, fiecare făcând parte dintr-o tematică diferită.

Primul târg, organizat la sfârșit de iulie, a fost dedicat temei ,,cuvântului”. Vă întrebați cum e posibil asta? Nimic mai simplu: câteva suporturi pentru cărți și reviste, trei coarde întinse pentru a primi contribuțiile participanților și un pic de curiozitate. Cauza numărului redus de cărți schimbate este mai ales un schimb mai simbolic: o ghicitoare în rusă în schimbul unui joc de cuvinte în daneză, un poem în franceză în schimbul unui cântec în poloneză... Un amalgam de cuvinte, râsete și voie bună pe fundal muzical, care părea mai degrabă o întrunire de cartier decât un eveniment cultural, dar asta nu îmi displace. Astfel, eleganța și poezia s-au întâlnit și am putut observa rezultatele acestei întâlniri seara, datorită „peretelui de cuvinte”, construit pe măsură ce tinerii care făceau schimb își „agățau” contribuțiile pe coardele întinse. Trei coarde, clește de rufe, hârtie mâzgălită... poezii moldovenești, românești, rusești, austriece, franceze, daneze ș.a. Jocuri de cuvinte, termeni științifici, cuvinte din inimă, venite de la toată lumea, înșirate pe tablă... Faptul că asistența era redusă nu înseamnă că era mai puțin internațională!

Marchés aux Puces Culturels au FLAT SPACE

J’aimerais revenir dans ce billet sur la série des trois Cultural Flea Market organisés par Oberliht entre le mois de juillet et le mois de septembre 2010 au Flat Space du 68/1 rue Bucuresti.

Petite breifing pour ceux qui auraient loupé ça: l’idée était d’utiliser l’espace du Flat Space pour organiser un marché aux puces dans le quel ne s’échangeraient que des biens de nature culturelle; la deuxième chose importante étant que rien ne s’achète mais tout s’échange. Du troc donc... En effet pas question de vendre ni d’acheter, juste une façon original de partager et d’échanger avec amis et inconnus. L’idée, fruit d’une réflexion collective entre les membres d’Oberliht et ses volontaires, a pris forme autour de plusieurs thèmes: les mots, la musique et la nourriture; chacun ayant fait l’objet d’un marché différent.

Le premier marché organisé fin juillet avait donc eu lieu sur le thème des mots. Comment troquer des mots me direz-vous? Rien de plus simple enfin! Quelques cartons pour poser livres et magazines, trois cordes à linges tendues de part en part pour acceuillir les contributions des participants et un brin de curiosité pour son prochain. Si peu de livres ont été échangés, c’est surtout par la parole que les participants ont échangé: une contine en russe contre un jeu de mot en danois, un poème en français contre une chanson polonaise... Un méli-mélo de mots, de rires et de notes de guitare qui donnait parfois l’impression d’assister à un commité de quartier plus qu’à un évenement culturel, ce qui n’est pas pour me déplaire. En effet la convialité et la poésie était au rendez-vous et on pouvait observer le résultat de celles-ci à la fin de l’après-midi grâce au “mur de mots” construit au fur et à mesure que nos jeunes “troqueurs” venez “pincer” leur contributions sur les cordes à linge. Trois cordes, des pinces à linge et du papier gribouillé donc... Enfin aussi des poèmes moldaves, roumains, russes, autrichiens, français, danois, et j’en passe... Des jeux de mots, des mots savants, des mots du coeur venant du monde entier esquissés sur un tableau noir... Car si l’assistance

Tîrg Cultural de Vechituri *"Muzica/Mîncare"*, APARTAMENT DESCHIS, Chișinău, 2010, foto: Vladimir US

Târgul următor, organizat în august după același concept și având ca temă muzica, și-a conturat totuși un caracter mult mai performativ și participativ. Ideea era ca fiecare participant să-și poată, într-un fel sau altul, exprima cultura muzicală. Primul lucru amuzant remarcabil: am pus la dispoziția publicului câteva CD-uri din fondul nostru, dar nimic nu a fost schimbat, cu excepția unui vechi disc Beatles pentru un disc de folk-rock sârbesc, căci nici un participant nu avea vreun disc de vinil cu el. Evident, ne-am așteptat la asta, având în vedere că publicul făcea parte din tânăra generație și era puțin probabil ca cineva să aibă altceva de schimbat în afară de muzică pe suport digital. Haideți, din curiozitate, să lansăm un experiment: acum, nimeni sub 25 de ani nu mai cumpără CD-uri, pe de o parte fiindcă este mai scump, iar pe de alta pentru că, datorită noilor tehnologii, e posibil ca toată discografia Guns N'Roses să încapă pe un stick. În plus, deja se consideră lipsit de clasă să-ți păstrezi muzica pe CD-uri. Pe scurt, chiar dacă tinerii nu și-au luat cu ei CD-uri, nu au uitat să-și aducă MP3 player-ele... Atunci am propus tuturor să-și aleagă câteva piese preferate pentru a le asculta împreună. Doar câțiva au acceptat jocul, în timp ce ceilalți au respins inițiativa. În ciuda eforturilor mele, am observat atitudinea cam pasivă a prietenilor noștri, care mă lăsau să aleg singură cântecele din opt giga de muzică... Timiditate sau neînțelegere? Nu sunt sigură. Poate mai degrabă o lipsă de susținere a noastră, dacă luăm în considerație faptul că evenimentul presupunea participarea largă a publicului. Emoția analogicului n-a prins; cea deigitală, cu atât mai puțin. Ne-a rămas doar cea vie, cea mai intensă, mi-ați spune. Am avut deci două reprezentații live: DJ B-ZAR, un tânăr muzician din Chișinău care ne-a încântat cu un mix revigorant de hip-hop și duetul Leto&Valdes, venit din Soroca, care ne-a propus mai întâi un set dulce de bossanova, apoi cântece jazz-folk în rusă. Trebuie să mărturisesc că, împărțind cu ei scena pentru câteva clipe, se resimțea absurditatea comică a situației, să cânți în mijlocul unei parcări. Încercați să dansați în Chioșc data viitoare când treceți pe acolo pentru a vedea cât e de derutant, căci te simți brusc înzestrat cu o putere neașteptată. La modul serios ne-am propus să invităm publicul prezent să cînte pe viu însă această propunere nu a avut priză la public, lipsa acestuia resimțindu-se destul de tare iar cel care era prezent avînd o adezi-une cam slabă la eveniment. Păcat.

A treia tentativă a avut loc pe 11 septembrie 2010, iar tema a fost mâncarea. O reușită frumoasă, ce ne-a creat o deosebită satisfacție nouă, celor doi voluntari ai Oberlihtului... Cer albastru, soare, căldură... grozav, începe bine... Prietenii noștri voluntarii polonezi au adus de la Comrat o mulțime de bucate găgăuze tipice. Miam, miam. Clătitele cu brânză se rumenesc pe aragaz, ceaiul cu mentă se infuzează în timp ce ajung primii participanți. Surpriză, fiecare a intrat în joc și a adus câte un fel de mâncare. Salate, deserturi, prăjituri... erau de toate, pentru toate gusturile. Orezul cu ciuperci Kaori, adus de o voluntară din Japonia, îi făcea concurență salatei germane de cartofi a lui Daniel. Pe la ora 16 ajung înfometații, iar mâncărurile apetisante invadează APARTAMENT-ul DESCHIS. Toată lumea mănâncă, comunică și se distrează. Atmosfera e perfectă. O oră mai târziu, sunt desemnați câștigătorii. Deținătorii celor mai bune mâncăruri au primit câte un exemplar de rețete găgăuze pe care voluntarii polonezi le-au primit în timpul proiectelor din Comrat. Tarta mea cu mere era pe locul al 12-lea și am primit o copie a cărții de rețete – în română, ocazie în plus de a-mi îmbogăți vocabularul culinar. În clasamentul învingătorilor se succed diverse naționalități: cele două mari câștigătoare sunt franceze (bravo, Louise și Julie!), al treilea e german, al patrulea, moldovean, al cincilea, japonez etc. Din păcate, nu au participat mai mulți reprezentanți ai bucătăriei moldovenești, însă ne putem cel puțin lăuda cu prezența considerabilă a tinerilor în jurul APARTAMENT-ului DESCHIS, pentru a savura acest picnic gigant. Îmi mai amintesc și acum tinerii zâmbitori și poligloți pe scările departamentului culturii, cu farfuria într-o mână și furculița în alta.

Această activitate a fost inițiată de Oberliht pentru a crea o legătură între comunitatea de voluntari internaționali prezenți la Chișinău și tinerii de aici, cu ajutorul proiectului Chiosc și a ctivităților acestuia. Pentru că am participat la pregătirea și animarea acestor târguri culturale, pot mărturisi că sarcina a fost îndeplinită doar în parte.
Proiectul ,,Târgul cultural de vechituri", creat în scopul favorizării întâlnirii și schimbului dintre culturi, este totuși mai greu perceput de populația locală. Veniți din toate colțurile Europei și nu numai, majoritatea lucrând în centre pentru tineri, spitale și orfelinate din Chișinău, voluntarii deja constituie o mică comunitate, în general destul de interesată de activitățile culturale. Faptul că nu a fost deloc dificil să vină, să-și găsească un loc spune ceva despre tinerii din Moldova. Într-o țară unde bugetul de stat destinat culturii este practic redus la zero, nu mă miră faptul că proiectele de acest gen nu au mare priză la public, care nu este educat în stilul artei contemporane. Cu atât mai mult că evenimentul vine să promoveze o anumită viziune democratică a culturii, fiecare fiind invitat să contribuie la reușita Târgului prin propria contribuție, ceea ce a putut deruta oamenii unei țări unde cultura, politica publică, sectorul de investiții de Stat și colectivitățile locale sunt foarte instituționalizate și nu încurajează inițiativa populară a cetățenilor. Chiar și la cei mai rebeli, care s-au educat singuri, rămâne o barieră pe care aș numi-o timiditate, căci s-ar părea că a susține nu seamănă cu a investi. Mulți tineri, după ce și-au propus susținerea, nu au venit în ziua stabilită. După părerea mea, nu e vorba de ipocrizie, ci de un fel de teamă de a se implica, de timiditate, pe care mi-e greu s-o explic, poate-și are cauza în istorie. Oricum, nu avem încă motive pntru a ne descuraja. Scopul propus se va împlini, dar asta doar cu perseverență.

text: **Maud REVOL**
traducere: **Natalia GRAUR**

était réduite elle n'en était pas moins internationale!

Le marché suivant, organisé mi aout sur le thème de la musique suivait le même concept mais avait du fait de son thème un caractère beaucoup plus performatif et participatif. L'idée était de faire que les participants puissent d'une manière ou d'une autre exprimer leur culture musicale. Première chose amusante à remarquer: nous avions mis quelques cds de notre fond à disposition du public mais rien n'a été échangé à part un antique Trente trois tours des Beatles contre une CD de folk-rock serbe pêchu. car aucun participant n'avait de cd ou de vynil avec lui... On pouvait évidement s'y attendre dans la mesure où le public étant assez jeune et international, il y avait peu de chance que ceux-ci aient autre chose à échanger que de la musique sur support numérique. Aller, pour le plaisir, enfonçons des portes ouvertes: plus personne en dessous de vingt-cinq ans n'achète de CD, d'une part parce que c'est hors de prix et d'autre part parce que maintenant on peut faire rentrer toute sa discographie de Guns n' Roses sur une clef de la taille d'un poisson panné; et puis il faut dire qu'amener sa discothèque sur CDs gravé ça manque un peu de classe... bref... Si les jeunes n'avaient pas pris leurs cds ils n'avaient en revanche pas oublié leur clef usb et lecteurs MP3... Forcément. J'ai donc essayé d'appeler ces jeunes gens à choisir une ou deux de leurs chansons préférées afin de les faire entendre à tout le monde. Si un ou deux ont joué le jeu, la majorité a boudé l'initiative. Malgré mes relances, jai noté une attitude un peu passive de nos amis, ces derniers me laissant le soin de choisir parmis leur 8 giga de musique... Timidité ou incompréhension? Mon coeur balance... Peut être aussi et surtout un manque d'accompagnement de notre part si l'ont considère que l'évènement réclamait beaucoup de participation de la part du public. L'émotion analogique n'a pas pris; l'émotion numérique non plus. Bon. Il nous reste l'émotion du live. La plus intense me direz-vous. Nous avons donc eu droit à deux performances live. DJ B-ZAR, une jeune musicien de Chisinau a dabord ravi nos esgourdes d'un mix de hip-hop revigorant puis c'est le duo Leto&Valdés, venu tout droit de Soroca, qui nous ont proposé d'abord un set sucré de bossa-nova puis un set de chansons jazz-folk russophone. Je dois d'ailleurs témoigner, pour avoir partager la scène avec eux quelques instants, qu'une fois l'absurdité comique de la situation ressentie, chanter au milieu d'un parking peut aussi s'avérer jouissif... Essayer de danser sur le chiosc la prochaine fois que vous passez, vous verez comme c'est déroutant tant on se sent investi d'un pouvoir inattendu. Plus sérieusement, nous espérions aussi inviter le public musicien à participer au live mais là encore la mayonaise n'a pas prise. Un manque de public évident et certainement une petite appréhension de la part de celui présent. Tantpis.

Troisième tentative... Samedi 11 septembre 2010, FLAT SPACE, Cultural Flea Market sur le thème de la nourriture. Belle réussite, grande satisfaction pour nous deux, les volontaires d'Oberliht... Ciel bleu, soleil, chaleur... chouette, ça commence bien. Nos amis volontaires polonaises arrivent de Comrat avec une cargaison de plats gagaouzes typiques. Miam miam. Les clatités au brînza dorent dans la poêle, le thé à la menthe se prépare, les premiers participants arrivent... surprise, chacun a joué le jeu et apporté un plat son cru. Salades, plats, dessert, gatêaux... il y en a pour tout les goûts. Le riz au champignons de Kaori, une volontaire venue du japon fait joyeusement concurrence à la très germanique salade de pommes de terre de Daniel. Vers 16 heure, une horde d'estomacs affamés arrive sur le parking et les mêts, plus suculents les uns que les autres, envahissent le sol du Flat Space. Tout ce beau monde mange, boit et devise. Parfait. Une heure ou deux plus tard, remise des prix du concours. Les meilleurs plats remporteront un exemplaire du livre de recettes gagaouzes confectionné par les volontaires polonaises lors de leur volontariat à Comrat. Ma tarte au chocolat arrive douzième et je remporte un exemple du livre en roumain. Encore une occasion d'enrichir mon vocabulaire culinaire. La diversité des plats apportés par les participants témoigne d'une après midi métissée. Dans le classement des vinqueurs, les nationalités se font concurrence: les deux grandes gagnantes sont françaises (Bravo Louise et Julie), le troisème est allemand, la quatrième moldave, la cinquième japonaise etc... Si on peut regretter qu'il n'y ait pas eu plus de représentants de la gastronomie moldave au sein de la compétition, on peut néanmoins se féliciter de la présence de la jeunesse moldaves autour du flat space pour partager notre pic-nic géant. J'ai encore en tête un joyeux souvenir de cette jeunesse souriante et polyglotte affalée sur les marches du département de la culture, l'assiette dans une main et le verre dans l'autre.

Cette diversité est le fruit de la vonlonté d'Oberliht de créer un lien entre la communauté de volontaires internationaux présents à Chisinau et la jeunesse locale autour du projet CHIOSC et de ses activités. Pour avoir participé à la préparation est à l'animation de ces Marchés aux Puces Culturels, je peux témoigner combien la tache n'est pas aisée. L'évènement, créé dans l'intention de favoriser la rencontre et le partage entre les cultures, est cependant plus compliqué à faire comprendre à la population locale. Venant de toute l'Europe et même d'ailleurs et travaillant pour la plupart dans les centres d'animation pour la jeunesse, les hopitaux et les orphelinats de Chisinau, les volontaires constituent déjà une petite communauté à part entière et sont en général assez demandeur d'évènements culturels. S' il n'a pas été difficile de faire venir, une autre paire de manches en ce qui concerne la jeunesse moldave... Dans un pays où le budget de l'Etat destiné à la culture est réduit à casi-néant, je m'étone peu que ce type de projet sortant des sentiers battus soit difficile à comprendre pour un public non éduqué à l'art contemporain. D'autant que l'évènement, qui avait aussi pour embition de promouvoir une certaine vision démocratique de la culture, à savoir que chacun était invité à contribuer à la réussite du Marché en y ajoutant sa propre participation, a pu en dérouter plus d'un dans un environnement où la Culture en tant que politique publique et secteur d'investissement de l'Etat et des collectivités locales, est très institutionnalisée et encourage fort peu l'initiative populaire et citoyenne. Cependant même avec ceux qui sont déjà préparés ou qui ont fait leur éducation tout seul, il reste une barrière que je nommerais la timidité...
Car il semblerait que soutenir ne semble pas forcement impliquer un investissement. Beaucoup après avoir témoigné leur soutien ne sont pas venu le jour J...
A mon sens, loin d'être de l'hypocrysie, il s'agit plus d'une sorte de réticence à s'impliquer, de timidité que j'ai du mal à m'expliquer si ce n'est par le poid de l'histoire... Mais là encore aucune raison de se décourager. A mon avis la répétion et la persévérence arriveront au bout de toutes les réticences...

text: **Maud REVOL**

Tîrg Cultural de Vechituri *"Mîncare"*, APARTAMENT DESCHIS, Chișinău, 2010, foto: Vladimir US

Model de “*squatting temporar prin artă*” în Novi Sad, Serbia

Novi Sad este un oraş cu 500.000 de locuitori, capitala regiunii de vest a Serbiei - Voivodina. După cum se ştie, probabil, anii nouăzeci au însemnat pentru orăşelele din ex-Iugoslavia, ca urmare a dezmembrării ţării, o mare migraţiune a oamenilor, direct vizibilă astăzi în structura şi numărul locuitorilor din Novi Sad.

Nevoia de cultură a fost marginalizată, confruntându-se cu o politică axată pe problemele existenţiale. În această situaţie, cetăţenii nu aveau decât două opţiuni: aceea de a participa la viaţa politică prin intermediul partidelor sau aceea de a se retrage complet din treburile sociale. De atunci, fenomen care mai continuă şi azi, am asistat la un flux mare de tineri părăsind Novi Sad-ul, deoarece nu mai găseau nicio motivaţie să rămână aici, din moment ce oraşul nu oferea nicio oportunitate pentru o dezvoltare liberă şi extinderea orizontului tinerilor. Singura opţiune pentru cei mai mulţi părea a fi aceea de a rămâne observatori pasivi ai crizei sociale pe care o proiectaseră alţii, cu câteva excepţii care au încercat mereu să reziste pe poziţii. Mulţi tineri au părăsit Novi Sad-ul din cauza schimbărilor profunde suferite de mediul în care s-au născut. Oraşul care altădată era perceput ca un spaţiu larg, liber, a început să fie măcinat de xenofobie, ură, frică, de control al oricărei mişcări, sărăcie etc. Această nouă situaţie a afectat în mod semnificativ identitatea culturală a tinerilor, primul pas logic pe care aceştia l-au făcut fiind să părăsească oraşul. Rezultatele acestei dispariţii a oricărei alternative pentru tineri, indiferent de ce sferă socială este vorba, este cp astăzi în Novi Sad nu există nici măcar o galerie de artă respectabilă, niciun spaţiu adecvat pentru un concert, niciun post de radio sau revistă care să abordeze în mod critic fenomenul cultural şi pe cel social. Cel mai mare paradox îl reprezintă faptul că Novi Sad - un oraş al cărui nume simbolizează creşterea şi dezvoltarea - are o astfel de strategie primitivă în ceea ce-i priveşte pe tineri şi cultivarea nevoilor lor, precum şi în ceea ce priveşte zona de cercetare şi de experimentare.

Am avut nevoie de un loc de întâlnire pentru tineri în primul rând pentru că nu exista nici un asemenea spaţiu în oraş în care să ne putem desfăşura activităţile, dar în acelaşi timp şi pentru că un asemenea spaţiu era necesar pentru mai multe studii care se aflau în derulare la acel moment.

În acest context, noi, cei de la Kulturanova Association (http://www.kulturanova.org), am decis că trebuie să facem ceva pentru a îndrepta lucrurile ... Am început să ne ocupăm de problema spaţiilor abandonate în iunie 2005, când expoziţia de fotografii cu locurile care existaseră în trecut în Novi Sad dedicate dezvoltării creativităţii tinerilor a fost prezentată la Galeria băncii Vojvođanska, în cadrul proiectului Fotovremeplov (foto maşina-timpului). După aceea am făcut un documentar în care am prezentat o serie de interviuri cu unii dintre principali actori ai scenei artistice din Novi Sad, cum ar fi Slobodan Tišma, Branko Andrić Andrla, Branislav Babić Kebra, Zoran Pantelic, Ratko Radivojević, Jasna Rajic Vladimir Kozbašić Pecinko şi Vladimir Radosinović Radule, şi un catalog care a fost lansat în Novi Sad pe 4 martie 2006, în cadrul proiectului Campanie pentru un Centru Cultural al Tinerilor din Novi Sad. De asemenea, am militat pentru o mai mare accesibilitate la instituţiile existente şi am susţinut o serie de acţiuni publice cu implicarea instituţiile culturale existente, semnare de petiţii, organizare de acţiuni de stradă şi mai multe întâlniri cu reprezentanţi ai altor ONG-uri pentru tineri.

Am făcut apoi un studiu despre spaţiile abandonate / neutilizate din Novi Sad, pentru a-l identifica pe cel mai potrivit pentru a fi transformat într-un spaţiu dedicat manifestărilor artistice. Aşa-numita “baie turcească” din Novi Sad Iodine Spa părea a fi cel mai adecvat astfel de spaţiu. Clădirea datează din secolul al nouăsprezecelea (1897) şi este situată relativ aproape de centrul oraşului. A fost construită la iniţiativa unui medic, balneolog, Wilhelm Wilt, şi proiectată de un arhitect faimos, Imre Francek de la Budapesta. Construcţia a început în 1908. Iodine Spa Art Nouveau a devenit una dintre cele mai izbitoare clădiri din latura de vest a oraşului la acea vreme, contribuind semnificativ la îmbunătăţirea aspectului zonei. În 1977, “baia turcească”, situată într-o aripă a clădirii construită mai târziu, în 1910, a fost abandonată.

Clădirea părea complet devastată în momentul în care ne-am hotărât că vrem să facem ceva acolo. Am fixat o întâlnire cu directorul Novi Sad Iodine Spa şi i-am explicat dorinţa noastră de a curăţa acel spaţiu (era vorba de 5 tone de gunoi, cărămizi etc.), pentru a instala temporar cabluri de energie electrică şi apă curentă, ceea ce lui i s-a părut a fi o nebunie, în opinia lui clădirea respectivă nemaiputând fi utilizată. A fost nevoie să chemăm arhitecţi care să evalueze stabilitatea clădirii. Ei ne-au avertizat cu privire la un anumit punct mai slab al ei, dar, în general, ne-au sprijinit şi au decis că această clădire poate fi folosită. Cu acest argument am reuşit să convingem directorul să ne permită să folosim spaţiul o dată (pentru început). Ne-am gândit că, dacă totul urma să meargă bine, am fi putut urma mai târziu aceeaşi procedură.

Prima acţiune pe care am organizat-o aici a fost un performance al grupului francez de teatru Circare. A fost vorba de un performance adaptat la spaţiu, o noutate absolută pentru Novi Sad. Publicul a fost foarte entuziasmat şi participarea a fost foarte bună. Am avut de asemenea parte de recenzii foarte bune, astfel încât acţiunea s-a dovedit un real succes. După aceea, am adus aici o expoziţie de fotografie şi alte două expoziţii ale membrilor Kulturanova.

Campania pentru Centrul Cultural al Tinerilor a fost extinsă şi s-a întins pe tot anul 2006. Caravana Artă şi Activism a fost primul nostru proiect. Acest proiect a fost de fapt iniţiat de către o organizaţie de tineri din Amsterdam - European Youth for Action. Ideea era de a “sprijini şi aduce împreună tinerii, comunităţile şi grupurile activiste, acţiunile lor şi campaniile urmând a fi asociate cu forme creative de activism.” Cunoscută şi sub numele de “AA Caravana,” un grup de aproximativ 10 persoane a călătorit din Grecia prin Macedonia, Albania, Muntenegru, Serbia şi Ungaria, pentru a ajunge în final la întâlnirea organizaţiei tinerilor ecologi - Ecotopia – care a avut loc în Slovacia. Caravana a lucrat intens cu numeroase grupuri timp de 3 luni. Membri caravanei au fost apoi cazaţi pe o veche navă ucraineană de croazieră pe Dunăre, unde s-au ţinut şi atelierele. Mischief Makers au construit o pasăre gigant şi au făcut un mozaic impresionant, care ar putea fi în viitor instalate într-un nou centru al tinerilor. Clovnii şi-au predat arta şi au făcut glume la parada finală după săptămâna de lucru. De asemenea, impresionantă a fost şi formarea rapidă a trupei de samba, care a şi dat apoi câteva spectacole în centrul oraşului Novi Sad. Grupul video a făcut 3 videoclipuri şi a organizat mai multe proiecţii în aer liber. Unul dintre aceste videoclipuri a avut ca temă squatting-ul în Serbia şi poate fi găsit pe http://www.youtube.com/watch?v=bjLmZQVBy-I. La sfârşitul primei săptămâni a avut loc o demonstraţie pentru centrul cultural de tineri.

În august / septembrie 2006 am continuat cu proiectul numit The Urban Art Spaces – Let’s make spaces for art. Ideea proiectului era exploatarea, compararea şi promovarea folosirii spaţiilor neconvenţionale pentru evenimente culturale. Acesta a constat din activităţi de cercetare, seminarii şi o serie de ateliere care au culminat cu punerea în scenă a unui eveniment în “baia turcească”. Prin dans contemporan, arte vizuale, muzică şi atelierul de video am realizat un performance adecvat spaţiului care a durat aproximativ o oră şi pe care l-am susţinut apoi de mai multe ori, ca urmare a succesului avut.

Din păcate, nu am reuşit să punem în scenă imediat mai multe spectacole, din cauza posibilităţilor de finanţare instabile. Iar când Asociaţia a reuşit din nou să facă rost de fonduri, conducerea Novi Sad Iodine Spa nu ne-a mai permis să organizăm activităţi în spaţiul respectiv, pretinzând că urmau să aibă loc lucrări de reabilitare. De fapt, lucrările de reabilitare nu au început nici acum. Cam în acelaşi timp s-a deschis şi centrul cultural pentru tineri CK13, iniţiat de un alt ONG, astfel încât campania noastră şi-a pierdut întru-câtva din claritate ...

La urma urmei, este greu de spus dacă ceea ce am făcut noi la Novi Sad poate servi ca exemplu pozitiv de preluare a unui spaţiu. Probabil acţiunea noastră a avut unele aspecte pozitive, dar cred că am eşuat în a face cunoscută această problemă a lipsei de spaţii unui număr foarte mare de oameni şi organizaţii, după cum ne propusesem. Campania noastră a fost în cea mai mare parte bazată pe munca în colaborare a unei comunităţi internaţionale, deşi am implicat întotdeauna şi artişti locali, fie cu rolul de conducători de ateliere, fie ca simpli participanţi. Poate ar fi trebuit să insistăm mai mult pe punerea în valoare a artiştilor locali, poate că astfel am fi reuşit să fim mai convingători şi am fi reuşit să organizăm mai multe evenimente în locaţia deja descoperită. Şi totuşi, am reuşit până la urmă să dovedim că realizarea unui astfel de lucru, cum ar fi preluarea unui spaţiu, este posibilă, iar evidenţierea problemei spaţiilor destinate activităţilor tinerilor din Novi Sad s-a dovedit în final benefică.

text: **Milan VRAČAR**
traducere: **Cristina ISPAS**

Baia Turcească, Novi Sad

Model of “*temporary art squatting*” in Novi Sad, Serbia

Novi Sad is a city with 500.000 inhabitants, capital of western region of Serbia – Vojvodina. As it is probably known, nineties were specific for the towns of ex- Yugoslavia for several reasons: breakup of Yugoslavia, the great migration of people that are directly visible in the structure and number of inhabitants of Novi Sad.

The need for culture was marginalized, because it was confronted with political projection focused on existential issues. In such situation, citizens saw their only chance to participate in political life through parties, or in complete withdrawal from social affairs. Since then, and to this day we have witnessed a large flow of young people leaving Novi Sad, because they didn’t find the motivation to stay there and, because the town did not provide opportunity and choice for the free development and expansion of youth horizons. Their only option was to passively observe the designed social crisis apart from exceptions who tried to resist it all the time. Many fellow residents have left Novi Sad because of the changes of the environment in which they were born. Mostly because the town was perceived as something broad, spacious, free, and it turned into xenophobia, hate, fear, control of movement, poverty etc... This new situation significantly blurred the cultural identity of young people, and first logical step was to leave the environment as a solution to the problem. The results of this massively discarded alternative culture of youth in all spheres of social life can be illustrated by the fact that Novi Sad today has no respectable gallery, no adequate concert space, no magazine or radio station to deal critically with culture and society. The biggest paradox is the fact that Novi Sad, as a city with a name that symbolizes growth and development, has such an undeveloped strategy regarding the youth, research and the experiment.

We had the need for a cultural venue for youth first of all because we didn’t have a space where we could realize our activities, but we also base the claims that such a space was needed on many researches that were conducted at that time.

Being given that context, as Kulturanova Association (http://www.kulturanova.org), we decided that we should do something about it… We began to deal with the issue of abandoned spaces in June 2005, when the exhibition of photos of the places that existed in Novi Sad and served the purposes of creative engagement of the youth was presented in the Gallery of Vojvođanska bank within project Fotovremeplov (photo time-machine). After that we made a documentary presenting a series of interviews with some of the actors in the art scene of Novi Sad such as Slobodan Tišma, Branko Andrić Andrla, Branislav Babić Kebra, Zoran Pantelić, Ratko Radivojević, Jasna Rajić Vladimir Kozbašić Pećinko and Vladimir Radosinović Radule, and a catalogue that was launched in Novi Sad on 4th of March 2006 in the framework of the project of Campaigning for a Youth Cultural Centre in Novi Sad and greater accessibility of existing institutions, which was followed by a series of public actions involving the existing cultural institutions, signing petitions, organizing street actions and a series of meetings with representatives of other youth NGOs.

After that we did a research about the abandoned/unused spaces in Novi Sad to find out which space would be the most suitable for turning it into an art venue. So called “Turkish bath” of Novi Sad Iodine Spa seemed to be the most appropriate one. That is the building that dates back to the nineteenth century (1897th year) and is relatively near to the city centre. The building was built at the initiative of a medical doctor, balneology, Wilhelm Wilt and a designer of the building was a famous architect, Imre Francek from Budapest. Construction began in 1908. Iodine Spa Art Nouveau building at that time became one of the most striking buildings on the west side of town, which has contributed to the ambient quality of the area in which they are found. In 1977 the “Turkish bath” located in the part of the building, which was built in 1910th, was abandoned.

The building looked devastated when we decided we want to do something there. We appointed the meeting with the director of Novi Sad Iodine Spa and explained him our wish to clean that venue (there were 5 tons of garbage, bricks, etc!), to temporary install electricity, water, etc., which fact seemed to be insane for him, who thought that the building could not be used. We had to invite architects who could evaluate the stability of the building. They warned us about some weak point it had, but generally they supported us and said that the building can be used. With that argument we managed to convince the director who allowed us to use the space once (for the beginning). We were thinking that we could repeat the same procedure if everything works out well.

First thing we did was a performance of French theatre group Circare. It was a site specific performance, which was quite innovative for Novi Sad. The audience really loved it and the attendance was very good. We also received very good reviews and the action proved to be a real success. After that, we did a photo exhibition of this performance and other two exhibitions by Kulturanova’s members.

The campaign for the Youth cultural centre was extended and was developed through 2006. Art and Activism Caravan was the first project. It was initiated by the Amsterdam based youth organization European Youth for Action. Its idea was to “support and connect youth, campaign, community and activist groups, their actions and campaigns with creative forms of activism.” Also known as the ‘AA Caravan’ a group of around 10 people travelled from Greece via Macedonia, Albania, Montenegro, Serbia and Hungary to the environmental youth Ecotopia gathering in Slovakia. The Caravan worked intensively with numerous groups over a 3 month period. Most Caravan members were accommodated on an old Ukrainian cruise ship on the Danube, where workshops took place too. The Mischief Makers build a giant bird and made an impressive mosaic, possibly to be used in a new youth centre. Clowns trained and joked about at the final parade to end the week of workshops. An other impressive feature of the activities in Novi Sad was the quickly formed samba band, which did a couple of stunning performances in the centre of town. The video group made 3 videos and did several open air screenings. One of those videos was about squatting in Serbia and can be found on http://www.youtube.com/watch?v=bjLmZQVBy-I. At the end of the first week a demonstration was held for the cultural youth centre.

In August / September 2006 we continued with the project called The Urban Art Spaces / Let’s make spaces for art. The project had the idea to explore, compare and promote the use unconventional spaces for cultural events. It consisted of research, seminars and workshop series that led to the production of an event in the “Turkish bath”. Through contemporary dance, visual art, music and video workshop we realized a one hour site-specific performance, which we had to play for several times in a row due to a great success it had.

Unfortunately we couldn’t maintain the production going due to unstable funding possibilities. Next time Kulturanova got some funds the management of Novi Sad Iodine Spa didn’t allow us to enter that space anymore, as there was a plan to reconstruct it. In fact the building is still not reconstructed. About the same time the Youth cultural centre CK13 initiated by another NGO has opened and our campaign for Youth cultural centre in Novi Sad has lost it’s sharpness somehow...

After all, it is hard to say if Novi Sad example can serve as a positive example of taking over a space. Probably it had some positive aspects, but I think we failed in opening this issue to a greater number of individuals and organizations that could be interested in the subject. Our campaign was mostly based on collaborative work of an international community, always involving local artists, either as a workshop leaders or participants. Maybe we had to put more emphasis on presenting local artists… maybe that is how we could have made bigger and stronger front and that is how we could have given continuity in using that venue. However we have proven that it is possible to realize such a thing and it was good to point to the problem of the lack of the spaces for art and creativity in Novi Sad.

text: **Milan VRAČAR**

Turkish Bath, Novi Sad

Euforia existenței comune are o durată de viață limitată ... de aceea ar trebui să profităm de ea la maximum

Dacă putem numi Parcul Nr. 5 un colectiv, atunci trebuie să şi precizăm numaidecât că este vorba de un colectiv efemer, fondat ca o reacție la situația actuală şi format pe baza comunității spațiale. Întrebarea este: "Poate oare un astfel de colectiv avea un potențial revoluționar sau, cu alte cuvinte, poate un grup spontan de cetățeni care luptă să-şi apere mediul şi interesul public produce o schimbare în viața socială şi politică, cel puțin la nivel local ?"

Situația care a provocat reacția cetățenilor "şi a impulsionat formarea acestui colectiv a fost creată de tăierea a treizeci de copaci din parcul local, pentru ca un investitor privat să poată construi pe terenul cumpărat de la oraş, în conformitate cu legea, fundația unei clădiri de afaceri şi rezidențiale. Primele reacții emoționale ale chiriaşilor, care nu fuseseră în nici un fel avertizați că parcul avea să fie distrus, s-au concretizat în ridicarea de baricade, obstrucționarea traficului, punerea în scenă a unor proteste zgomotoase, într-o tentativă disperată de a se face auziți de oricine îi putea auzi şi ar fi dorit şi putut să-i ajute. Astfel, cererea lor ca această proprietare (spațiul verde) care odată fusese publică, adică bun comun, să fie conservată, face ca bătălia lor pentru Parcul Nr. 5 să se convertească într-una împotriva capitalismului. Oamenii s-au ridicat împotriva capitalului privat nemilos şi împotriva politicienilor care l-au sprijinit, dar nu au cerut nimic care să poată fi interpretat ca fiind în interesul particular al cuiva sau în interesul comunității locale. Lupta pentru Parcul Nr. 5 a devenit o luptă pentru binele comun împotriva interesului privat.

Apărarea interesului public, care este pus în pericol de un investitor privat, împotriva căruia indivizii din comunitate s-au unit, reprezintă un element de coeziune pentru colectiv; de asemenea, acest tip de colaborare prezintă potențial şi pentru dezvoltarea ulterioară atât a indivizilor care compun colectivitatea cât şi a colectivității. Această acțiune a dus la un schimb direct şi frecvent de informații şi de idei, la necesitatea de asumare a responsabilității şi de afirmare a solidarității. Astfel a luat naştere în mod spontan un colectiv. Un colectiv care şi-a câştigat legitimitatea prin implicarea comunității şi prin lupta pentru un drept comun, care a luat nişte decizii şi a lucrat în concordanță cu principiile procesului democratic, pregătind astfel terenul pentru revoluția conştiinței. Aceste schimbări pot fi observate în principal în viața de zi cu zi a individului, care, fiind determinată de paradigma neoliberală definită prin muncă şi consum, rămâne încă principala cauză de înstrăinare a omului modern. Eforturile depuse în comun în timpul acestor bătălii contribuie la atenuarea sentimentului de alienare şi în acelaşi timp conduce la regândirea ideii de colectivitate, a funcției ei, a posibilităților de dezvoltare şi participare la activitățile ei. Această cooperare a făcut ca Parcul Nr. 5 să devină dintr-o comunitate a legăturilor pierdute, formată exclusiv pe baza spațiului locuit în comun, un colectiv în care toată lumea poate participa prin liberă voință şi poate contribui la binele comun.

În fiecare zi ne regăsim în situația de a ne simți constrânşi să acceptăm diferite forme de cooperare la şcoală sau la serviciu. Majoritatea acestor forme de cooperare constituie însă consecințe ale luptei putere cu care avem în mod constant de a face. La polul opus acestor forme de cooperare, se află cooperarea liberă la care au consimțit cetățenii care au susținut cauza Parcului Nr. 5. Cooperarea liberă presupune ca fiecare individ sau grup implicat să aibă posibilitatea de a decide în mod liber cu privire la propria participare şi implicare, fără ca în aceste situații să se mai poată pune problema ierarhiilor sau a polilor de putere.

Referindu-se la cooperarea liberă dintre oameni, Cristoph Spehr subliniază trei aspecte indispensabile întreținerii unei astfel de cooperări. Primul constă în faptul că toată lumea are dreptul de a pune la îndoială regulile pe care se bazează cooperarea, toate aceste reguli putând fi oricând reconsiderate şi eliminate. Acest aspect se opune aproape tuturor modelelor existente de cooperare şi organizare. Al doilea aspect este reprezentat de posibilitatea ca oamenii să schimbe brusc regulile prin simplul refuz de a mai coopera, adică, cu alte cuvinte, posibilitatea ca ei să nege cooperarea, să pretindă ca anumite criterii să fie respectate sau să abandoneze pur şi simplu cooperarea. Cooperarea poate fi numită liberă numai în cazul în care fiecare individ sau grup are dreptul să renunțe la cooperarea cu ale cărei principii nu sunt de acord. Al treilea aspect face referire la posibilitatea ca refuzul de a coopera să fie unul definitiv. Acest aspect se referă la „prețul" pe care îl va plăti cel care abandonează cooperarea şi care ar trebui să fie unul care să nu poată fi utilizat ca mijloc de şantaj al celui mai puternic împotriva celui mai puțin puternic. Este foarte important ca „prețul" să fie accesibil pentru toată lumea, să poată fi "plătit," şi este de asemenea foarte important ca această cooperare care este abandonată să nu se refere la o chestiune pur existențială.

Grupurile organizate spontan, bazate pe principii de cooperare liberă, devin reprezentante legitime ale comunității, întrunind toate principiile etice pe care membrii participanți le aşteaptă de la ele. Cu toate acestea, ceea ce este legitim nu este neapărat şi legal, iar aceasta este o problemă destul de importantă cu care colectivitățile sunt nevoite să se confrunte şi cu care s-a confruntat inclusiv colectivitatea cetățenilor care au dus bătălia pentru Parcul Nr. 5. În cadrul oficial nu se poate negocia decât sub formă de relații de reprezentare. Colectivul trebuie să aibă reprezentanți "oficiali" (preşedintele, secretarul, PR-ul) în cazul în care doreşte să negocieze poziția sa cu reprezentanții capitalului şi ai autorităților (politicieni, investitori, experți, avocați etc.). Dacă un colectiv doreşte să poarte o bătălie juridică, atunci trebuie să fie înregistrat potrivit legislației în vigoare, adică trebuie să capete entitate juridică, sau să-şi stabilească reprezentanți autorizați, pe care să-i delege în fața legii. În orice caz, această necesitate reprezintă o mare provocare pentru astfel de grupuri spontane şi pentru cooperarea liberă, iar reprezentanții capitalului şi autorităților ştiu asta foarte bine şi se folosesc de acest lucru ori de câte ori au de a face cu astfel de comunități. Odată ce grupul acceptă această "schemă" şi capătă statut juridic şi odată ce presupuşii reprezentativi fac un pas în față, pericolul pacificării, al corupției şi cel al suprimării cooperării libere, devin iminente. Din păcate, o astfel de dilemă există şi în cazul Parcului Nr. 5.

Deşi probabil încă nu suntem suficient de abili în a forma astfel de colective capabile să ofere o alternativă într-o rețea mai extinsă de relații sociale, economice şi politice, ar trebui cel puțin să învățăm cum să ne folosim de euforia acestei revelații că nu suntem singuri în lupta pe care o purtăm. Ar trebui cel puțin să fim capabili în lumina acelui moment de comuniune să reflectăm mai mult asupra potențialului colectivității. Poate cel mai bine a descris acest potențial Oxana Timofeeva la sfârşitul eseului ei despre comunități: "Acest început înseamnă că suntem încă abia pe cale de a forma o comunitate; "comunitățile" poate nu au existat niciodată; o comunitate poate încă ne aşteaptă; poate fi vorba de o premoniție, oricât de neclară ar putea părea pentru noi azi, o premoniție de comunism."

text: **Marko MILETIĆ**
traducere: **Cristina ISPAS**

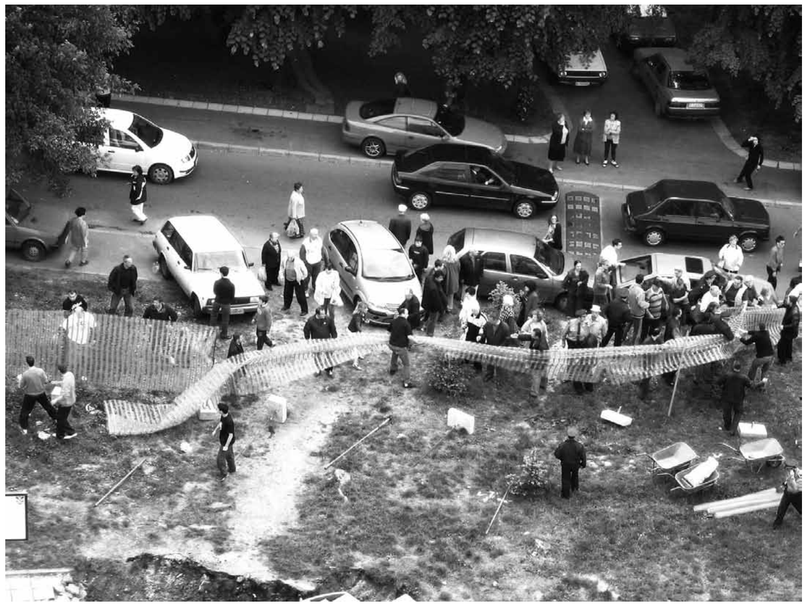

5th Park, Belgrad

The euphoria of common existence has a limited life span.... and we should make the most of it

If we can name The Fifth Park a collective, we must emphasize immediately that it is an ephemeral collective founded as a reaction to the current situation and formed on the basis of spatial community. The question is: "Does this kind of collective have any revolutionary potential, i.e. can a self-organized group of citizens fighting to defend their environment and public interest bring about a kind of change in social and political life, starting with the local level?"

The situation that provoked the citizens' reaction and spurred the making of the collective was the cutting down of thirty trees from the local park and an attempt by a private investor to start the construction of a business and residential building on the site, which the investor had bought from the city in accordance with the law. The first emotional reactions of the tenants, who didn't see any indication that the park was going to be destroyed, were barricades, traffic obstruction, noise, an attempt to direct their revolt to anyone and a wish to be heard and helped. However, the demand that this one-time public property be preserved, the greenery that is considered public space, i.e. common good, is what makes the fight for The Fifth Park partly a fight against capitalism. At the beginning of the struggle for The Fifth Park this certainly was a precedent in the local context; people rose against ruthless private capital and politicians who supported it but demanded nothing by way of a particular interest for an individual or for the local community. The fight for The Fifth Park is a fight for the common good against private interest.

Defending public interest, which is jeopardized by a private investor and against whom the neighbors unite is a cohesive force for the collective; but the cooperation they formed is also a potential for further development of both the individuals and the collective. This action led to a direct and frequent exchange of information and ideas, to the need to take on responsibility for one's actions and to solidarity. A self-organized collective was formed. A collective that gained legitimacy by involving the community and fighting for a collective right. A collective that made decisions and worked by the process of direct democracy, making space for a kind of a revolution in consciousness.
These changes can be seen primarily in the change of individual's everyday life, which, being determined by the neoliberal paradigm of work and consumption still remains the root of alienation of modern man. Joint creative efforts during the struggle decrease alienation among people and make space for reflection on the collective, its function, its development and the participation in the collective. This cooperation transformed The Fifth Park from a community of loose bonds, formed on the basis of shared living space, into a collective where everybody could participate of their own free will and contribute to the common good, but also contribute to the collective as a process of constant interaction of sorts.

Every day we find ourselves in various forms of coerced cooperation in school or at work. But most of them come as a consequence of different kinds of power struggle, which we constantly face. Contrary to that, the citizens fought for The Fifth Park through free cooperation. Free cooperation presupposes a possibility for every involved individual or a micro group within the collective to freely decide on their participation and involvement without hierarchy and commanding power.

While talking about free cooperation Cristoph Spehr emphasizes three aspects that are indispensable to foster such cooperation. The first one is that everybody can question the rules of the cooperation; all rules can be reconsidered and discarded. This runs against almost all existing models of cooperation and organization. The second aspect is the possibility for people to change the rules by the sheer force of their refusal to cooperate, i.e. to deny cooperation, make demands about the criteria by which they will participate or simply abandon cooperation. Cooperation is free only if every individual or a micro group has the right to abandon the cooperation whose principles they disagree with. The third aspect should provide for the very possibility of refusing to cooperate, i.e. denying further cooperation. This aspect refers to the price they would pay for abandoning the cooperation, that is, the price should be such that it cannot be used as a means of blackmail of the powerful against the less powerful. The important thing is that the price be affordable to everyone, that it can be done, that it is not impossible and that the cooperation that is being abandoned is not a purely existential question.

Self-organized groups, based on principles of free cooperation are becoming legitimate representatives of the community and they meet all the ethical principles that participating members expect of them. However, what is legitimate is not necessarily legal, which is a great problem placed before the collectives and is the kind of problem that was placed before the citizens who fought for The Fifth Park. Within the ruling framework you can negotiate only in the form of representational relations. The collective must have "official" representatives (the president, the secretary, PR) if it wishes to negotiate its position with the representatives of the capital and the authorities (politicians, the investor, experts, lawyers etc). If a collective wishes to fight a legal battle it must be registered in accordance with the current laws, i.e. it must be legal or legal entities must operate as authorized representatives of the collective. In any case this poses a great challenge for self-organized collectives and free cooperation and the representatives of the capital and the authorities know this full well and use it against the communities, which confront them. Once a collective agrees to this "scheme" and becomes formally and legally registered and once the alleged representatives step out, the possibility for pacification, corruption, suppression of free cooperation and the collective itself is wide open. Unfortunately, such a dilemma exists in The Fifth Park too.

We probably still do not possess the ability and knowledge to form a collective that would be capable of offering an alternative in a broader range of social, economic and political relations. We should at least learn how to use the euphoria of the revelation that we are not alone in the battle that we are fighting. We must be capable of making that moment of togetherness propitious for the reflection on the collective. This potential may have been best described by Oxana Timofeeva at the end of her essay on communities: "This beginning means that we are yet to form a community; 'communities' may have never existed; a community maybe awaits us; maybe its premonition, however unclear it may seem to us now, is a premonition of communism."

text: **Marko MILETIĆ**

5th Park, Belgrad

Mișcarea flashmob în Belorusia. Anul 2006.

Începutul

Din punct de vedere al activismului manifestat de tineri, anul 2006 a fost unul deosebit pentru Belorusia. Alegerile prezidențiale și evenimentele legate de acestea au devenit un catalizator pentru mulți tineri. Zeci de mii de oameni protestând pe piață împotriva falsificării alegerilor, mii de arestați, eroicul orășel de corturi, și întreaga atmosferă a constituit un imbold către acțiune pentru tineri. Însă toate mijloacele vechi de exprimare a opiniei și de protest au fost deja utilizate fiind cu succes blocate de către autorități. Independenta "Asociație a studenților beloruși", "Frontul Tânăr" și alte organizații de tineret se aflau sub presiunea necontenită a autorităților, iar rolul lor în organizarea tinerilor scădea. Spațiul public din Belorusia era controlat cu perseverență de către stat, și expunerea propriei opinii, cu excepția "discuțiilor în bucătărie" ar fi fost imposibil de realizat, dacă nu ar fi stat Internetul la dispozitie.

Internetul

Principalul spațiu pentru exprimarea propriei opinii în acel timp a devenit internetul, în mod deosebit – blogurile și forumurile. Interentul a devenit locul de întâlnire pentru mulți tineri social activi. În primul rând – tineri, în al doilea – activi. Aici se regăseau tineri cu cele mai diverse preferințe politice și ideologice, de la anarhiști până la naționaliști (din totdeauna, prezența puterii actuale în spațiul virtual a fost una scăzută, și este menținută, această prezență, de către persoane angajate special pentru acest scop). Comuniunea minsk_by, în sistemul de bloguri livejournal.com era una dintre cele mai actuale și cele mai vizitate surse de știri din Belorusia, moderatorii acesteia și participanții activi erau niște opinion makers foarte serioși. Foarte curînd Internetul a devenit o platformă pentru organizarea tineretului, un spațiu în care puteai întîlni pe cei care gândeau la fel ca tine, fără a te ridica de la calculator. Discuțiile active stimulau tinerii de a fi activi, de a încerca să schimbe situația. Tot aici veneau în ajutor metodele de organizare prin internet ale tinerilor, iar cel mai reușit mod de organizare a fost polit-mob-ul, o versiune a flashmobului.

Флешмоб движение в Беларуси. 2006 год.

Начало

2006 год был необычным для Беларуси в плане молодежной активности. Президентские выборы и связанные с ними события стали катализатором для многих молодых людей. Десятки тысяч протестующих против фальсификаций выборов на площади, тысячи арестованных, героический палаточный городок, и вся атмосфера подталкивала молодежь к действию. Однако все старые средства выражения своего мнения и протеста были уже использованы и успешно блокировались властями. Независимое «Объединение беларусских студентов», «Молодой Фронт» и другие молодежные организации находились под неустанным прессингом властей, а нужды в них для организации активности становилось всё меньше. Общественное пространство в Беларуси старательно контролировалось государством, и выражение своего мнения, кроме как во время «разговоров на кухне» было бы невозможным. Если бы не Интернет.

Интернет

Основной площадкой для выражения собственного мнения в это время стал интернет, в особенности блоги и форумы. Интернет стал местом встречи многих социально активных молодых людей. В первую очередь молодых и во вторую – активных. Самых разных политических и идеологических предпочтений, от анархистов до националистов (поддержка действующей власти в интернете всегда была слаба, и обеспечивается до сих пор в основном специально нанятыми для этого людьми). Сообщество minsk_by в системе блогов livejournal.com было одним из самых посещаемых и актуальных новостных ресурсов Беларуси, его модераторы и активные участники – серьезными opinion makers там. Конечно, Интернет же стал и площадкой для организации молодежи – там можно было встречаться со своими единомышленниками, не вставая из-за компьютера. Активные дискуссии приводили к желанию действовать, пытаться менять ситуацию. И тут на помощь тоже приходили молодежные, интернетовские способы организации. И самым ярким из них был полит-моб, разновидность флешмоба.

Minsk, foto: Siarhei HOLIK

Flashmob

Flashmobul a devenit actual în Belorusia câțiva ani mai devreme. Dar în preajma alegerilor și, în mod deosebit, după acestea ideea de flashmob a fost regândită. Conceptul acțiunii, unicul scop al căreia era de a atrage atenția de dragul atenției a fost înlocuit cu o idee mai actuală, care, ca și flashmob-ul își pune scopul de a atrage atenția, doar că în acest caz atenția este focusată asupra unor probleme concrete din societate, transformîndu-se astfel într-un limbaj-offline specific tinerilor.
Flashmoburile se planificau în rețea: nu erau organizatori concreți: se anunța ideea, formatul desfășurării, data și locul flashmob-ului. Fiecare, cine a plăcut ideea, putea să vină și să se alăture. Nu existau nici lozinci, nici pancarte, însă într-o țara în care cel mai elocvent discurs de cele mai multe ori era tăcerea gurii cusute, aceasta metodă de protest a funcționat.
Una din primele acțiuni a fost flashmobul "Atinge libertatea". Sute de oameni au venit pe piața centrală din Minsk și au atins sincron gresia, pe care încă nu demult era instalat orășelul din corturi, în care mii de oameni protestau împotriva falsificării alegerilor. Miliția uimită nu știa ce să facă, iar vestea despre flashmob a ajuns în mass-media.
În primele câteva luni acțiunile erau diverse, de fiecare dată a fost ceva nou: o acțiune de comemorare, când participanții au aprins lumânări, acțiuni satirice cînd participanții atârnau de crengile copacilor tăiței, făcând aluzia la minciuna ce se scurge din ecranele televizoarelor și de pe paginile ziarelor de stat.

Флешмоб

Флешмоб стал актуальным в Беларуси несколькими годами ранее. Однако ближе к выборам и в особенности после них, идея флешмоба стала переосмысливаться. Концепт акции, единственной целью которой есть привлечение внимания ради внимания сменился на более актуальную идею акций, как и флешмоб ставящие целью привлечение внимания, но к конкретным проблемам общества, которые станут своеобразным оффлайн-языком интернет-молодежи. Флешмобы планировались в интернете: без конкретных организаторов: объявлялась идея, формат проведения, дата и место флешмоба. Каждый, кому понравилась эта идея, мог приходить и присоединяться. Никаких лозунгов. Никаких флагов, или транспарантов. Но в стране, где самой красноречивой речью зачастую являлось молчание зашитого рта, это сработало.
Одной из первых акций стал флешмоб «Дотронься до свободы». Сотни человек пришли на главную площадь Минска и синхронно дотронулись руками до плитки, где ещё недавно стоял палаточный городок и тысячи людей протестовали против фальсификаций выборов. Ошарашенная милиция не знала что делать, а новость о флешмобе облетела все СМИ.
За несколько первых месяцев флешмобы были совсем разными, но каждый раз это было что-то новое: от акции памяти, когда участники ставили свечи, до сатирических, как например, когда участники развешивали на деревьях лапшу, иллюстрируя наглую ложь, что лилась с

"Atinge libertatea / дакранися да свабоды", Minsk, 2006, foto: Аўгіня / litota_ (livejournal.com)

Minsk, foto: Siarhei HOLIK

Reacții

La început, autoritățile nu știau cum să procedeze cu participanții la flash-mob. Aparent ei nu încălcau legea nici ordinea publică. Era ceva foarte ciudat, fiindcă legea belorusă privind evenimentele de masă consideră eveniment în masă chiar și serbarea zilei de naștere, care la rîndul ei cere a fi autorizată. Însă flashmoburile nu au avut un scop clar, nici organizatori, nici lozinci – nici o dovadă juridică a unei activități în masă, fapt care-i făcea pe juriști să dea din umeri – ”flashmobul nu încalcă legea”. Însă după ce milițianul de rang înalt a declarat public că participanții la flashmob trebuie arestați oricum, autoritățile au adaptat tactica de ”curățare totală”, care era destul de brutală. Participanții la flashmob erau arestați cu toții, însă, pentru că nu li se puteau aduce acuzații concrete aceștia erau reținuți pentru câteva ore în sectorul de miliție (deseori fiind bătuți), iar apoi eliberați. Se proceda astfel indiferent de caracterul flashmob-ului: se arestau și participanții la acțiuni în care se consuma înghețată, și chiar la cele în care participanții veneau la locul stabilit zâmbind. Eu am participat la această acțiune și eram foarte interesat de o singură problemă – cum colaboratorii de poliție puteau distinge cine dintre trecători zâmbește ca și participant la flashmob, iar cine zâmbește pentru ca are dispoziție bună? De fapt nu făceau nici o distincție – ei pur și simplu îi arestau pe toți cei care zâmbeau.
Acest tip de curățare totală a pus capăt flashmobului de masă în Belorusia. La zi este imposibil să organizezi acțiuni de masă deschise, fiindcă serviciile speciale urmăresc și ele internetul. Organizarea flashmobului a devenit închisă, ca rezultat, flashmobul și-a pierdut caracterul său de masă, iar acțiunile tinerilor au trecut în categoria de ”performance-uri”.

Astăzi

Aceast lucru se întâmpla în 2006. Ce se întîmplă acum? Tinerii găsesc noi posibilități pentru activitatea lor. Cele mai renumite acțiuni stradale ale lor au fost ”Bătăile cu pernele” – unde tinerii au venit cu lozinca ”make feathers not war”, pronunțîndu-se pentru consolidarea societății. Bătăile adună peste o mie de oameni în MInsk și alte orașe din Belorusia. A urmat o reacție la care se puteau aștepta – în timpul luptei cu pernele din 15 iulie au fost reținuți 200 de oameni de către colaboratorii de miliție. Dar, judecând după dinamica dezvoltării evenimentelor, de această data tinerii nu se vor lăsa întimidați atât de ușor.

text: **Andrei KIM**
traducere: **Vadim VASILIU**

экранов телевизоров и страниц государственных газет.

Реакция

Сначала власти не знали, что делать с участниками флешмобов. Ведь они, казалось, не нарушают законов и общественного порядка. Что само по себе удивительно, так как беларуский закон о массовых мероприятиях считает массовым мероприятием даже празднование дня рождения, а соответственно, на него нужно получать разрешение властей. Но флешмобы не имели очевидной цели, организаторов, лозунгов – никаких юридических признаков массового мероприятия, поэтому юристы разводили руками – «флешмоб не нарушает закон». Однако после публичного высказывания высокого милицейского начальника о том, что арестовывать флешмоберов нужно всё равно, власти взяли на вооружение достаточно брутальную тактику «тотальной зачистки». Участников флешмоба поголовно арестовывали, но так как обвинить их было не в чем, держали несколько часов в отделении милиции (зачастую параллельно избивая) и отпускали. При чем делалось это вне зависимости от направления флеш-моба: арестовывались акции, например, с поеданием мороженого и даже те, на которых участникам предлагалось просто прийти на место встречи, улыбаясь. Я был участником этой последней и меня живо интересовал вопрос: как сотруднику милиции предлагалось отличить, кто из прохожих улыбается как участник флешмоба, а кто просто – потому что хорошее настроение? Оказалось – никак. Они просто задерживали всех улыбающихся людей. Такая тотальная зачистка оказалась концом массового флешмоба в Беларуси. Теперь организовывать открытые, а значит массовые акции, стало невозможно, так как спецслужбы тоже читали интернет. Организация флешмобов стала закрытой, а стало быть – потеряла массовость и молодежные акции перешли в разряд «перфомансов».

Сегодня

Это было в 2006 году. Что сейчас? Молодежная активность находит новые выходы. Самыми известными молодежными уличными акциями стали «Бои подушками» - где молодежь с лозунгом “make feathers not war”выступает за объединение общества. Бои собирают более тысячи человек в Минске и других городах Беларуси. Они столкнулись с предсказуемой реакцией, и во время боя подушками 15 июля более 200 человек были задержаны милицией. Но судя по динамике развития событий, в этот раз запугать молодежь будет не так-то просто.

текст: **Андрей КИМ**

Lupta cu pernele, Minsk 2010, imagini din arhiva

european cultural foundation

cultura tinerilor, artă şi politici culturale

[Oberlist]

youth culture, arts and cultural policies

Portal informaţional pentru artă şi cultură din Moldova

Pentru abonare expediaţi un email la adresa **ober@emdash.org** cu subiectul ‘abonare [Oberlist]’ mai multe detalii aflaţi la: http://idash.org/mailman/listinfo/oberlist

Information gateway for arts and culture from Moldova

If you wish to subscribe send an email to **ober@emdash.org** with the subject ‘subscribe [Oberlist]’ for more detailes go to: http://idash.org/mailman/listinfo/oberlist

Supliment ***Oberliht*** - toate materialele aparţin Asociaţiei Oberliht şi nu pot fi preluate fără acordul acesteia | redactor supliment: Vladimir US | contribuţii: Natalia GRAUR, Andrei KIM, Marko MILETIĆ, Szilvia NAGY, Maud REVOL, Vladimir US, Milan VRAČAR, Tamara ZLOBINA
traduceri: Natalia GRAUR, Cristina ISPAS, Vladimir US, Vadim VASILIU | design: usv | fotografii/imagini: Аўгіня / litota_, Victor BUZU, Elena HALL, Siarhei HOLIK, Marko MILETIĆ, Vladimir US | vladimir(a)oberliht.org.md